

VILÁGOS SÁG

II. ÉVFOLYAM

A ROMÁNIAI MAGYAR NÉPLAPJA

125. SZÁM

Keleteurópai körkép

Írta: BALOGH EDGÁR

Mint a görccs, úgy kap még belénk Erdély minden kicsiny ügye-baja, holott legjobbjaink már régen kaput-ablakot tárnak s itt az ideje, hogy szélesebben körültekintsünk.

Erdély balsorsa mindig két egymásnak ugrasztott s egyformán kiszákmányolt gyarmati nép tragédiája volt s ez a két nép messze Erdély határain túl, a Fekete-tengertől a Lajtaig gyűlölte egymást vagy szövetséget kötött közös szabadságharcra elnyomói ellen. Erdély románoké is, magyaroké is és amikor rendezzük végre dolgainkat, úgy kell vigyáznunk, hogy az eredmény a Dunatorokolatától a Dévényi Kapuig áldásbékesség legyen. Erre figyelmeztett mindnyájunkat mindkét nyelven Groza Péter, Románia felelős miniszterelnöke. Ezt tanítja Luka László, a Kommunisták Romániai Pártjának erdélyi vezéralakja. Hozzájuk kell igazodnunk, valahányszor utat tévesztünk erdélyi sovinsztáink praktikái közt, az ő szemszögüket kell magunkévá tennünk, ha véglegesen fel akarjuk oldani a helyi kérdések okozta szorongásainkat.

Groza Péter és Luka László, ez a két Erdélyből kinőtt politikus, lényegükben ragadja meg az erdélyi kérdéseket: dunavölgyi—keleteurópai mivoltukban. Mert Erdély valójában soha öncélú nem volt, ilyesmit legfeljebb íróink képzeltek el kisebbségi keserűségükben és kilátástalanságukban. Erdély a körülötte elterülő alföldek minden népi erjedésének és nemzeti szabadságharcának fellegrája volt s egy Bethlen Gábor egész Keleteurópát szólította innen harcba s német—római császár ellen: Erdély követelt Prágába, Konstantinápolyba és Moszkvába jártak akkor s a hürge erdélyi hadak benyargalták a Dunavölgyét Bécsig. Erdély sohasem a maga szűk életét, hanem a nyugati hódítók ellen lázadó Keletet élte s kuruc mozgalmak támpontja volt. Kuruc mozgalmaké, amelyek szellemét századunkban a szintén erdélyi Ady Endre kiáltotta meg, közös harcot sürgetvén a bécsi önkény ellen a magyar—román—szláv bánat széles térségein.

Igen, Erdély magaslatairól mindig is belátható volt a közös gyűlölet és keserűség földje. Éles szemek, kiváló agyak megkapták a teljes keleteurópai körképet s akik ma innen a Fekete-tengertől a Lajtaig szólaltatják meg a közös feladatokat, nemcsak Erdély s nemcsak a demokrata Románia, hanem a Dunavölgye s Keleteurópa nagyjai is.

Tisztelem kell végre, és pedig invázió Erdélyből, gazdasági, társadalmi és műveltségi hovatartozásunk fölötti fogalmát. Az uri tölény magán is Európát nímelt ezen a társadalmi reformerséget s csak nagy lázvetők észre, hogy e kasztlómögött elmaradt paraszti Ázsia. Nem is lehetett ez másképp, hiszen Európának keleti lezadokon át a legteljesebb és legzültebb nyugati rész szerencsét-kiszolgáltatottja volt.

ly történetbe került meg, hogy nálunk kelet a polgáriasság, mindmáig a nyelvész az ipar, városaink és faluk között mértékellen a látóvágy, nemzetiségi surlódásainkat és szűkítettké, népsoldoklás

válthatta át az idegen ármány. Bécsen túlról, valljuk be, nem is tekintették sohasem a Balkánt, a Dunamedencét, Erdélyt, a Fekete-tenger szegélyét és a lengyel mezőket Európának, hanem szabad zsákmányterületnek, ahonnan elemezhetik magukat vagy katonát foghatnak a császári népek.

A gazdaságtörténeti ipari és agrár-Európáról beszél, amikor Nyugateurópát és Keleteurópát megkülönbözteti. Társadalomtudományunk hódító és gyarmati népek ellentétében érzékeli Európa hagyományos kettőségeit. Művelődéstörténetileg ott germán—latin, itt szláv—magyar—román a kultúrkör. Egy szó, mint száz: Európa keleti felének sajátos kérdései vannak, melyeket közösen kell megoldanunk, nekünk keleteurópaiaknak.

Soha még ilyen felszabadultan nem nézhetünk körül országaink és népeink fölött. Sorsunk döntő fordulata tulajdonképpen már ott csirázott a

nagy orosz forradalomban. Ez Keleteurópa és Ázsia legjelentősebb részét kikapcsolta az imperialista erők játékból s olyan szocialista államszövetségnek vetette meg az alapját, ahol nincsenek többé a zatylok, megszűnnek a város és falu ellentétei és egy kiegyenlített gazdasági, társadalmi és kulturális fejlődés szerre behozza a keleti elmaradottságot. Az orosz forradalom eredményein kívülreketi Lengyel föld, a Dunavölgye és a Balkán azonban továbbra is a történelem ajúljára maradt s akadálytalanul ázsolhatott át rajta Hitler fasizta imperializmusa. A kis nemzeti államokat, ezeket a lényegükben soha függetlenségig nem jutott gyarmati kizsákmányokat ki lehetett játszani egymással szemben, hogy végül is közös zsidóban vérezzenek el a német erdekért. A Szovjetunió azonban megállta a próbát. A Kaukázustól az Alp kig verte vissza a betolakodókat s nemcsak a magát védte meg, hanem elhozta a szabadságot

nekünk is, lengyeleknek, szlovákoknak, cseheknek, magyaroknak, románoknak, bolgároknak, szerbeknek, horvátoknak és szlovéneknek.

Bécs évszázados uralma, melyet a végre fokozott fel a hitleri imperializmus, örökre megtört, s amiért legjobbjaink véreztek a szabadságharcok mezején s küzdöttek a bujdosások nagy belátásai közt, nemzetünk függetlensége és szövetkezése nem ütközik többé akadályba. Költőink álmvilága válhatik ma itt valóságra. Groza Péter és Luka László szavaival — tanításával be is köszönt az új dunavölgyi történelem: lestvért szálak fonódnak máris a demokrata Románia s a demokrata Magyarország között, s a Szovjetunió baráti szomszédsága biztosíték arra, hogy e két független ország közös akaratát nem homályosítja el többé uszító, gyilkos idegen érdek.

Ne is ragadjunk bele az erdélyi kis gondok-bajok sarába. Emelkedjünk fel és nézzünk szét. A keleteurópai körkép biztató, s a tiszta látványok közt hamar felitatódik az évszázados gyarmati elnyomás, az idegen ármány s a leverő fasizmus minden hátrahagyott pocsolója.

Megalakult az ideiglenes angol kormány

LONDON, május 26. (Rádió). Az ideiglenes angol kormány, amely a választásokig marad a helyén, Winston Churchill elnöklétével megalkult. A kabinet konzervatív, nemzeti liberális és liberális miniszterekből áll. A kormány jelentősebb személyiségei: Anthony Eden, aki a külügyminiszteri tisztséget látja el, John Anderson a pénzügyminiszter, lord Beaverbrook főpécsetör, Emery, India minisztere, Brendan Bracken, az eddigi propagandaminiszter, aki most a tengerészet lordja lett, MacMillan légügyi miniszter és sir James Grigg hadügyminiszter.

Molotov és Eden táviratváltása

MOSZKVA, május 26. (Rádió). A szovjet—angol szövetségi szerződés megkötésének negyedik évfordulója alkalmából táviratváltás történt Molotov szovjet külügyminiszter és Eden brit külügyminiszter között.

Molotov távirata így hangzik: „Az angol—szovjet szövetségi szerződés megkötésének negyedik évfordulóján engedje meg, hogy a szovjet kormány és a magam nevében szívesen üdvözlémet fejezzem ki Önnek és Nagybritannia kormányának. E szerződés értékét a sikeres katonai együttműködés bizonyítja s azt a Hitler-Németország ellen aratott történelmi jelentőségű győzelem koronázta meg. Erős meggyőződésem, hogy e szerződés alapján a Szovjetunió és Nagybritannia között az együttműködés a béke korszakában tovább fog szilárdulni és országaink, valamint az összes szabadságszerető népek javára szolgál majd.”

Eden külügyminiszter távirata: „Az angol—szovjet szövetségi szer-

ződés negyedik évfordulója egybeesik azzal az időszakkal, amikor e szövetség közös célját, a Hitler-Németország teljes vereségét diadalmasan megvalósította. Most a háboru utáni korszakban vagyunk s a szerződés értelmében megállapodásra jutunk, hogy ebben a korszakban más nemzetek érdekeinek figyelembevételével további barátságos együttműködést fejtsünk ki a béke megszilárdítására, gondosan tartózkodva attól, hogy heavatkozzunk velünk barátságban lévő más államok belügyeibe. Ha országaink hűségesen kitartanak a szövetségi szerződés alapelvei mellett, akkor egész Európának tartós békében lehet része. Kérem Excellenciádat, fogadja öfölsége kormányának, Nagybritannia népének jókívánságait. Egyben a magam részéről legjobb kívánságaimat küldöm Önnek, a szovjet kormánynak és a Szovjetunió népének.”

Külpolitikai rovatvezetőnk írja:

Angliának új ipari forradalomra van szüksége — mondotta a blackpooli konferencián Bevin s ez más szavakkal azt jelenti, hogy a nehézipar és fináncotke államosítását akarja megvalósítani a Munkás Párt.

Mindenki tisztában lehet azzal, hogy az angol választások eredménye jelentős befolyással lesz az új világrend kialakulására. Az angol Munkás Párt hangadó, a balszárnyhoz tartozó Cripps, Bevin, Attlee és Morrison a leghatározottabb formában meg kívánják változtatni az angol gazdasági élet felépítését s a mátnál jóval szorosabb, szűkebb kapcsolatokkal kívánják létesíteni a Szovjetunióval.

A haladó demokratikus erők elnyomulása másutt is tapasztalható. A blackpooli konferencián néhány nappal ezelőtt utaltak a francia baloldallal való együttműködés szükségességére. A franciáknak aztrájkok, a Kommunista Párt és Szocialista Párt együttműködése a legutóbbi nagy választási győzelem a francia államvezetésnek a haladó demokrácia felé való elmozdítására utal.

Franco lemondását követelt a francia nemzetgyűlés külügyi bizottsága

PARIS, május 26. (Rádió). A francia nemzetgyűlés külügyi bizottsága legutóbb hozott határozatában sürgősen javasolta a szövetségeseknek, hogy szólítsák fel Franco tábornokot a lemondásra. Franco — mondja a határozat — adja át helyét demokrácia vezetőknek. Ha ezt megtagadja, akkor Franciaország alkotta meg a diplomáciai viszonyt Spanyolország felé.

A magyarság kolozsvári nagygyűlésével foglalkozott a moszkvai rádió

MOSZKVA, május 26. (Rádió). A moszkvai rádió idegennyelvű adásában részletesen ismertette a Magyar Népi Szövetség kolozsvári nagygyűlésének eredményeit. Részletesen ismertette Groza Péter miniszterelnök és Kurkó György, a Magyar Népi Szövetség elnökének beszédét, megállapítva, hogy a nagygyűlés kifejeződése volt az erdélyi magyar és román nép közeli sorsának és jele annak, hogy Erdélyben megvalósul a két nép együttélésének kérdése.

A moszkvai rádió utalt arra, hogy míg a népi mozgásteret ellentétet az gyűlölet, a szétválás a két nép között, a demokratikus rendszer kifizetését a szovjetunióval a két nép együttműködését.

Üzemi kép a Belga—Románról

Látogatás a falusi osztóváták fürge acél-utódai között

Az üzemi bizottság reméli, hogy rövidesen teljes gőzzel megindul a gyár

KOLOZSVÁR, május 26. Tél volt már akkor s felszabadítóink gazdag jutalmából a dolgozók ha almas táborra szinte elleledte már a sötét reakció elnyomásának keserű időszakát, amikor egyszerre csak hirtelen jött, hogy az egyik kolozsvári szövetségében kövezett padlózatú, dermesztő hideg fűtellen termekben dolgoztatják a munkásokat. A hír való volt s a munkások tiltakoztak az igazgatónál. Végül is a régi gyár-igazgatók felháborító módszereikhez ragaszkodó igazgató az igazságügyi hatóságok kezébe került s az üzem belső élete megnyugodott.

A napokban azonban újabb hírt hallottunk az üzemből a Belga—Román textilüzem egyik munkásától: az üzem nyersanyaghiánnyal küzd! A hír meglepő s lehangoló volt. Elmentünk hát az üzembe, hogy pontos értesüléseket szerezzünk. Nem az újságíró kíváncsisága vitt bennünket. Az újságíró az újjászületett társadalomban nem kíváncsisága fűti, hanem az a kötelesség, hogy az igazságot — ha az a közönség elé tartozik — a dolgozók előtt felfedje.

Az üzemben az üzemi bizottság tagjai s régi, kipróbált munkások tájékoztattak.

— Az üzem valóban nyersanyaghiánnyal küzd — mondja az üzemi bizottság egyik tagja. — De ez nem azt jelenti, mintha az országban nem lenne nyersanyag. Annyit vehetünk, hogy elég lehetne három üzemnek is. Naponként jönnek az ügynökök és kínálva-kínálják áruikat.

„Feketén nem vásárolunk“

— Miért nem vesznek? — kérdezzük csodálkozva.

— Mert a feketepiac ügynökei kínálják az árut s mi „feketén“ nem vásárolhatunk — hangzik a válasz. — Ha feketén s mérgezdrgán vesszük a nyersanyagot, akkor mi is feketén kell árúítsuk a készárut. De megteheti-e ezt egy tisztességes alapokra fektetett üzem?

— Hogy történt az, hogy ilyen hirtelen elfogyott a nyersanyagkészletük, s miből tartja fenn magát most az üzem?

— A nyersanyaghiánynak is a hirdett Aneckstein volt üzemigazgató az oka — felelik. A felszabadulás után a Vörös Hadseregnek dolgoztunk. Ők elláttak nyersanyaggal. De Budapest felszabadítása után nem kaptunk a Vörös Hadseregtől több rendelést. Anecksteinnek már a múlt év őszén előre kellett volna gondoskodnia nyersanyagról. Hiszen tudhatta volna, hogy a Vörös Hadsereg előbb-utóbb beszünteti a nyersanyag-ellátást s át kell térni a békés termelésre. Az ősszel még olcsóbban is lehetett volna vásárolni. Most sikerült egy kevés gyapufonalat és 500 kilogram helyemfonalat vennünk; Férfiruhaszövetet és inganyagot szövünk belőlük.

— Ha egyszer megindult teljes gőzzel az üzem, többé nem félünk. Jelenleg jórészt mások hozott fonálát szövjük meg s azzal járattuk a kisterem gépeit. Ilyen körülmények között természetesen alig tud az üzem 150—160 munkást foglalkoztatni. Rendes viszonyok között azonban még 100 munkásnak is tud munkalehetőséget és kenyeret adni.

— Mennyi általában a napi termelés? — Egy szövészek egy nap általában 120 méter anyagot sző. Összesen 104 gépünk van, úgyhogy rendszeres termelés esetén naponta 12—13.000 méter anyagot tudunk előállítani. Ha megindul telibe az üzem — s reméljük, hogy ez rövidesen valóra válik —, Kolozsvárt el tudjuk látni készáruval.

Befejeztük a beszélgetést s indulunk, hogy az üzemet megtekintsük.

Aki faluról jött s gyermekkorában télen a szövészekén — vagy, ahogy a Székelyföldön mondják: az osztóvátán — mászkált s a furcsa alkotmány minden kis szögét jól ismeri, az bizony kíváncsi rá, milyen is egy üzemi acél-szővészek.

Uj idők dallama

Előbb az előkészítő, cernázó-orszó gépeket nézzük meg. Két hosszú acélkarba illesztve rengeteg orsó forog veszett sebességgel s egy bonyolult szerkezetű gépből fut ki a fonál. Az orsók hamar dagadnak. A többi gép is az előzőhöz hasonló munkát végez. Falusi nyelven még megemlékezhetnék a „matoláló“ gépről is. A felvetőgép már az orsókról óvatosan a szövészek tengelyére csavar sokmillió fonalszálat. Ahogy így elnézzük ezt a munkát, arra a sok mesére gondolunk, amely hosszú teli estéken orsót pergető falusi asszonyok s leányok ajkán születik meg. Milyen csend is van ott azokban a kis falusi házakban... Néha csak a kemence előtt alvó kandur dorombolása hallatszik.

Itt egészen más világ van. Orsók százei forognak villámsebességgel s a gépek csak úgy zugnak, zörögnek, zakatolnak. Itt érzi az ember, hogy lüktet az üzemi élet. A gépek zakatolása ugy hallszik, mint az új idők dallama...

Belépünk a szövészekek termébe. Az első pillanában megcsap a nagy zaj. Figyelünk s az acélszörnyekben nem ismerjük fel nyomban a falusi osztóvátá sürge munkájú utódát. De jobban megnezzük s mint régi ismerőst, örömmel köszöntjük előbb a gyorsan csapkodó bordát, aztán a le s fel ugráló nyüstöt, csépet, feszítőt s a lábitó ördögös utódát is.

Egy kis felvilágosításra mégis szükségünk van.

— Három különböző gépünk van — felelik a munkások kérdésekre —, egyik 70, míg egy másik 140 centiméter széles anyagot sző. A harmadik gépünk az úgynevezett mintaszövő. Ez utóbbi a legbonyolultabb szerkezetű s kezelése is jó szak-képzettséget igényel. Már megyünk is a festődén át a szárító terembe. A szárítógépet tulajdonképpen az óriási gőzkamra teszi félelmetes naggyá. A megfestett vásznakat szép lassan a szárazgőzzel telt gőzkamrán vontatják át négyszer. A negyedik átvontatás után már teljesen szárazon jön ki a vászon.

A bölcsőde

Utolsó utunk a bölcsődébe vezet. Játékos, mosolygóarcu tiszta gyermekek fogadnak. Három szobában vannak elhelyezve. Egyik szobában pufókarcu pólyások, a másikban kéthárom évesek vannak s a harmadikban pedig a nagyobbak, akik nemsokára már iskolába mennek. Ételmezésük — a munkások tájékoztatása szerint — jó és kielégítő. A gyermekek orvosi felügyelet alatt vannak. Ilyen körülmények között nyugodtan dolgozhatnak a munkások, mert tudják, hogy kisgyermekének nem történhetik baja. De nemcsak a gyárban dolgozó szülők, hanem a dolgozók egész társadalma is jó érzéssel nézi ezeket az intézményeket, mert biztosítottnak látja egy egészséges ifjúnemzedék telvevételét. Falka István

Egyél, igyál, ne bankodjál: kezdresd fel a

Dónát-kerti mulatót,

hol jól és kellemesen szórakozhatsz. Állandóan hidegmeleg étel, Ursus-sör, zene. Olcsó árak, pontos kiszolgálás. A tulajdonos, Dónát-ut 148

Tavasza a Dunamedencében

Az első nagy világgégés óta sok tavasz harsogott már a Dunamedence tájain, teremtő bőséget igérve a föld gyermekeinek. Ez a mi tavaszunk... — gerjedeztek itt is, ott is a népek s közben összehuzott szemekkel féltékenyen tekintettek egymás határai felé: vajjon ez a bőkezű tavasz nem záporozik-e a kelletténél több jóságot a szomszédra? Mert az én szomszédom az én ellenségem... — nyögődött szívükben az ősi rögeszme s formálódott szertelen gyűlöletté.

Az összehuzott szemek mögött a világ is összeszűkülte. Nem férünk benne — ingerkedtek az uszítók. Ennek a szomszéd az oka. Valóban ő a te ellenséged. Kicsoda hát az én barátom? — mérgesedett a lelkekben a kérdés. A szomszédod szomszédja — hangzott a bujtogató válasz —, azzal szövetekezél. Nincs földed? Ehbért sem ér a munkád verejtéke? Rongyosan száradsz el az íróasztal mellett? A szomszéd az oka. A határaidon túl lakó másik faj az oka minden nyomorúságnak. Ne vizsgálódj hát a saját portádon — ijedezd lejt és ijesztgetted az uszítók hada.

A Dunamedencében a hegyek felett, a völgyek felett ott harsnázott sok-sok május minden ígéréte: szabadság, élet, kenyér. A teremtő élet himnusza szállott a mélyen lélegző májusi föld lehelletében, de a népek nem akarták meghallani. Gyűlölettől eltorzult nézésük az ellenséget kereste és a szomszéd szomszédját... És azt találták meg, amit a fajgyűlölet láza gyujtott világra terjedő pusztító tüzvészé: az újabb háborút.

A második nagy világgégés európai tombolásának befejezése óta az első tavasz harsnázott el a Dunamedence tájain. Az első szabad május. Most is felhangzott

a kiáltás, hogy ez a mi tavaszunk. de közben itt is, ott is kinyitlak a szemek és nagy fényességgel tekintettek a kitárult határok felé. Lám, valamennyi nép a május egyazon himnuszal harsnázta, s hogy megférnek egymás mellett a szomszédos népek zászlói a győzelem ünnepének nagy felvonulásában. A szomszédokra sorsa az en sorsom — villant meg a felismerés a lelkekben s formálódott nagy reménységgé.

Távlatok nyitlak a szemek előtt. A szabad, független, emberi életet áhító dolgozó, az öntudatra ébredt földműves, munkás és értelmiségi már nem keresi a barátot: megtalálta a keletről jött szabadságharcosok zászlói alatt, s a holnap kérdése csupán, hogy üdvözölje a Dunamedence tájain, az Adriai-tengertől a Kárpátokig és a Bajor-Alpoktól a Fekete-tengerig sorstársainak barátságát is.

A koncepció uszítók és bujtogatók még sutfnagnak a sötétbe húzódva... De most az ő fejükre hull vissza gyűlölködő átkozódásuk. Hasztalan rugkapálóznak, mert a földműves már tudja, hogyan lesz földje, a munkás tudja, hogy az ő jövődjét teremt munkája verejtékével és az értelmiségi is felismerte már az egyetlen helyes kiutat a szellemi proletáriátus füldelt világából.

Óriási erőpróbák ideje volt a Dunamedencében az első szabad tavasz a rettenetes vérontás után. Aldott tavasz volt. Következik a gabonát, gyümölcsöt érlelő nyár. Széthintették ezen a tájon a testvériség eszméjét is. Hiszük, gyökereket ver és teremtő életet hajt még ott is, ahol reménytelenül szikkes a talaj — akár a fű, a zöldelő reménység a zord kövek tövében.

LÁSZLÓ BELA

A Groza-kormány első nagy gazdasági sikere

A szovjet—román kereskedelmi szerződés megkötésekor az ország először érezhette anyagi előnyeinek, hogy a világ nyersanyagokban leggazdagabb országának, a Szovjetunióknak a politikáját olyan emberek irányítják, akik a különböző nemzetközi szerződésekkel a népek jólétét, egymásratalálását, azaz a világ békéjét akarják szolgálni.

Durma Mircea pénzügyminiszter, aki román részről a tárgyalásokat Moszkvában vezette, visszatérése után fogadta a fővárosi sajtó képviselőit, akik előtt nyomatékosan mutatott rá arra, hogy Romániának még nem volt alkalma ilyen nagylelkű kereskedelmi szerződést kötni. Kijelentette, hogy a Szovjet szinte kivétel nélkül elfogadta az általa adandó nagyfontosságú nyersanyagok ellenében azokat az árukat, amelyeket a román kormány a cserelistára felvett. Így Románia a Szovjetunióknak a következő árucikkeket szállítja: tábla-üveget, kristályszódát, cementet, kátránypapírt, petróleumtermékeket, fát és fűrészárut. Ezzel szemben a Szovjetunió Romániának a következő árucikkeket szállítja: gyapotot, öntöttvasat, acél felkészárut, különböző vasöntvényeket, rézrudakat, cinket, antimonot, kobaltot, koksztot, szenet, villamoscsikkekét, golyócsapágyakat, kábelhuzószlokat, a fa papír- és cellulózeiparban nélkülözhetetlen anyagokat, továbbá kemény és más cikkeket.

A Groza-kormány első nagy nemzetközi sikere ez a szerződés. Hatalmas lépéssel viszi közelebb az országot a békés gazdasági fejlődés felé. Erre mutatott rá Groza Petru abban a beszédeben, amelyet az ország minisztertanácsán tartott, amelyn a pénzügyminiszter utja eredményéről beszámolt. Hozzátette még, hogy 1945 május 8. a szerződés aláírásának napja történelmi jelentőséggel bír az ország gazdasági fejlődésének

menetében.

És valóban, ez a kijelentés nem is hasonlítható azokhoz a kormány nyilatkozatokhoz, amelyek szokványosan követték a mult uralomtartás idején a nemzetközi szerződéseket, mert azt, hogy textilgyáraink megkezdhetik a lerongyolódott ország ruhával való ellátását, hogy vasiparunk háborus lendületét a béke még erősebb úteme válthatja fel, hogy gépiparunk színvonala emelkedett teljesítményt nyújthat, hogy papír- és kémiiai iparunk végre elláthatja az ország szükségleteit és végül, hogy gyógyszeriparunk, amely eddig a legelkiismeretlenebb üzérkedésnek volt kitéve, elláthatja az ország betegeit, a Szovjetunióknak és a Groza-kormánynak köszönhetjük, amely ezt a szerződést megkötötte.

Új szellemre vall mindez és ennek az új szellemnek a jégvében indul az ország az új élet felé.

Somlyai László

ARANY PÓK... FELKÉRÜNK MINDENKIT, a Palásti Pál, az „Eterna“ izzólámpa... r. t. volt műszaki vezető... jéről, annak hollétére... vagy más közéleti ad... tud, adja le az „Eterna“... Vasut-utca 11 alatti gyár

A MAGYAR ÉRTELMISSÉG

A MÉRLEGEN

A budapesti sajtóban egyre zajlik a magyar értelmiség vitája. Kétszer is megemlékeztünk már erről a tanulságos szellemi folyamatról: először, amikor beszámoltunk Szekfű Gyulának, az ismert történettudósnak a tanári karhoz írt esszé előadásáról, s másodszer, amikor közöltük a Moszkvából hazatért Révai József cikkét Szekfű Gyula útjáról. Ma Szekfű Gyulának a VILÁG hasábjain megjelent érdekes énvallomásából hozunk lényeges részletet, s közreadjuk a népkutató Darvas József cikkét a kommunista SZABAD NEP hasábjairól. Mindkét cikk megoldás felé segíti az értelmiségi vitát, új utat, új szellemi iránnyt sürgetve, immár néppel a népiért vállalva harcot a demokratikus jövőért.

ez a kollektív önvád és önvallomás. Tulságosan sokan vannak, akik a mentőkörülményeket emlegetik és elfordítják fejüket a büntől és annak következeiseitől, amelyek pedig legyenek még oly rémségesek, meghatározásukat mint egyszerű okozatok az októl, büneinktől nyerték. Még el sem múlt a katasztrófa, még benne élünk, és nyitabb szemű szemlélőnek lehetetlen észre nem vennie, hogy önrészvétünk és önbocsánatunk megint működik és szívesen rálépnénk az utra, amelyen haladva megint megszabadulhatunk súlyos multunk kínzó emlékezeitől. Hogy

dall zajongásban és új Széchenyre vagy Deák Ferencre áhított, esetleg éppen visszakívánva Bethlen István „aranykorát”. Az „Egyedül Vagyunk” helyett még mindig a „Magyar Szemlé”-t olvasta, de nem tudta követni mesterét, Szekfű Gyulát s

nem tudta, vagy nem akarta vállalni a függetlenségi mozgalom kossuthi szabadságharcos szellemét.

KESERŰ TANULSÁG

Aki ma a tegnapi felhánytorgatja, annak különösen tudnia kell, mint a dolgok kritikusanak, hogy senki sem lehet büntelen és senkinek sincs joga arra, hogy magát a közösséggel szembehelyezve, bíróként ítélje el azt a nemzetet, amelynek maga is mindennél, még szellemi alakulását is köszönheti.

A kollektív bűnök mindnyájunk bűnei, nemcsak azokéi, akik őket elkövették, s amint e kollektív bűnökért manapság, városunk és országunk nyomoruságában, családtagjaink, barátaink és felebarátaink szörnyű pusztulásában mindnyájan bűnhődünk: ugyanígy közös és elválaszthatatlan a bűn is, amellyel a végzetet kihivtuk.

Mindnyájan felelősek vagyunk valamilyen módon,

mű lelkiismeretvizsgálatról van szó most: a nemzet egy atomja részéről, amely tudja, hogy a nemzethez tartozik és attól el nem válhatik akkor sem, amikor borzasztó tévelygést és szörnyűségek fűrésését, sőt elkövetését kénytelen annak szemére hányni.

Vergődve is a feladat súlya alatt, be kell látnunk, hogy mellőzhetetlen

hadseregünk nem hajtotta végre a döntő jelentőségű leggyverszeneti egyszemélyt.

amely megmentett volna a végső bukástól és egy negyedév lealjasodásától, ezért nemcsak azok felelősek, akik személy szerint felelni is fognak, hanem névtelen százezrek is, aiktól egyebet nem kívánhatunk, mint hogy ismerjék fel tévedésüket, lássák át azok szörnyű következeiseit és örökre váljanak el azoktól a nézetektől, amelyekkel tévedéseiket elkövették. De ezek a százezrek — tisztel a kivételnek — ma nyugodtan alszanak a tegnap miatt és csak a mán siránkoznak, amelynek pedig az ő tegnapjuk a szülőanyja. És ugyanígy önmegbocsátási hajlam uralog el külpolitikai tévelygésünkön, ugyanígy könnyed mentelgelőzés százezreknek a nemzetestől kitaszításán és könyörtelen pusztu-

lásán. Emlékeztünk kormányozható, s a mult igaz tükre helyett pillanatnyi kényelmünknek alacsony-lelkű kiszolgálója lett.

Misem oly világos, mint az, hogy a tegnap tévelygéseit felismerve, védkép el kell hagynunk a szörnyű tákjára vezető utat s egészen új ösvényekre kell térnünk. Még az is, aki nem érzi lelkiismeretét, annak is tudatosítania kell önmagában a tegnapi, mert másként nem fogja megismerni a holnap utait. A legnap utvesztés katasztrófába vitt, s abból isteni ajándék, hogy lassan kigázolhatunk, — még egy utvesztés katasztrófájából nincs löbbsé menekülés.

Szekfű Gyula

Nem is csoda, hiszen mestere művésből ennek a szellemnek kritikus tagadásait szívta magába s nyilván nem is értette meg e művek iróniájának új tájékozódását, mert Szekfű Gyula — mint Révai is megáthapította ezt cikkében — csak egyéni „lért meg”, de egész értelmiségi nemzedéket fennálló tudási munkálkodásával szemben nem végezte el az önbírálatot. Így történt, hogy seregűlküli „vezérlő” érkezett a munkásság és parasztság függetlenségi mozgalma mellé...

Mi, „népi írók” — legalább is az a néhány ember, aki részt vett a függetlenségi mozgalomban — már akkor is láttuk ezt. S nem is a Szekfű-iskola értelmiségének a megnyerését láttuk legfontosabbnak, hanem azt a számban sokkal nagyobb s a magyar szabadságharcos hagyományokhoz közelebb álló értelmiségi táborét, amely előbb a fakultatús, majd a „Márciusi Front” s aztán a „népi irodalom” körül gomolygott; meglehetősen zavarosan, némely elemében még a faszizmussal is összekapcsolódva, de mindenesetre a magyar népi iránti — sokszor romantikus — szeretet forró izgalmával.

Mondom, zavaros volt ez az értelmiségi tábor — amiről nevezője, a „népi irodalom” is, társadalmi szemléletében tele volt zavaros elemekkel. Mert a „népi irodalom” egysége még az írók legnagyobb egyetértése napjaiban is csak látszólagos volt. Hiszen az írók, ahányan voltak, annyi felől jöttek. Voltak, akiket marxista iskola nevelt, másokon még rajta volt a szabadszűri romantikus népiesség tojásbaja, ismét mások pedig a huszas évek ellenforradalmi és fajvédő mozgalmainak levegőtét bosták. Az sodorta őket össze egy táborba, hogy mind a parasztságért hevültek s legelső elvként a parasztság felemelését vallották. De ezt a felemelkedést már mint másképpen és másképpen képelték el; más és más elképzelésük volt a magyar társadalom átalakításáról, benne a parasztság helyéről, szerepéről, s így természetesen a világjelenségek megítélésében, a nagy áramlatok: szocializmus, faszizmus, demokrácia) értékelésében és az adott helyzetben helyes politikai állásfoglalás eldörtésében sem értettek egyet. Sokszor még az egyes írókban is a legjelentesebb szemléleti elemek keveredtek.

Mindaz akkor, olyan korban, amikor sűrű „októberi köd” ült meg a világot. Amikor forradalmi árhűt őtött a reakció s vele szemben nem egyszer a addig reakciónak hirdetett alkotmányvédelem és hagyománytisztelület sáncai közé szorult a progresszió, a kaladás szelleme. Nem ooda hát, ha a „népi” értelmiségi tábor is tele volt zavarral, néha túlzó radikálizmus-sal, de többször retrográd vagy éppen faszista ízű szemléleti elemekkel. (Tulán csak abban volt egyetértés, hogy „hurrogós” hevesességgel s a legelső sorban elutasította a magyar mult szekfügyvendi értékeid.) De mégis ez volt az az értelmiségi tábor, vagy legalább is ennek jobbak része volt az, amely kereső izgalmával, talán romantikus és közvetlen, de őszinte népszerűséggel az egész magyar értelmiségtől

ÚJ SZELLEMI FRONTOT!

Révai József „Szekfű Gyula útjáról” írott, az új magyar demokrácia egyik legkomolyabb kérdését tárgyaló cikkéhez nekem is van egy némely mondanivalóm. Mondandóm nem kritika akar lenni s nem is akadékoskodó vitalkozás, hanem segítség ahhoz, amit Révai Szekfű Gyula „megterései” példáján keresztül a magyar értelmiség java ezseitől, tizezreitől vár és amit vele együtt mindnyájan akarunk: az útja vesztett, riadtan, tétován, kábult közösségességében ácsorgó vagy éppen idegenkedve félrehuzódó jó magyar értelmiség megnyerését az új ország építéséhez.

Ez a szándékunk, akaratumk nem új s nem is valami ügyes taktikai manőver. Mindig azt hirdettük — a nagy történelmi változás előtti zord időkhöz is —, hogy a munkásság és parasztság millióin felépülő új Magyarországot nemcsak hogy nem akarja kitaszítani, de nem tudja nélkülözni a munkából részt kérő értelmiség segítségét s hogy a demokrácia építő erőinek szövetségében a munkásság és parasztság mellett az értelmiségnek is ott a helye. Ezt hirdette számtalan rőpiratásban a földalatti kommunista párt, ebben a szellemben folytak viták, történtek együttes demonstrációk a Népszava s a többi baloldali lapok hasábjain és ez volt egyik legtöbb vitatott kérdése az elmúlt esztendőkhöz annak az írói tábornak — a „népi írók” gondolatok —, amelyhez én is tartoztam s tartozom ma is.

Igaz, akkor még nem annyira az új országépítés gondja, felelősége zaklatott Bennünket, mint inkább a győtre aggódás, hogyon lehetne a munkásság, parasztság s a jó magyar értelmiség erőinek összefogásával gátat vetni a német imperializmus és az ezt segítő „belső hitangek” zágvaszejtő rohamának? Mégis ezekre vitákra, kísérletezésekre, próbálkozásokra kell emlékeztetnem most is, amikor történelmi helyzetünk alapjában megváltozt, mert amit történelm, helyesebben inkább nem történelm, az értelmiségi frontjain, az ed benne érett azokban az időkhöz, értelmiség nemcsak ma húzódik félre, akkor új országot kell építeni a romok, hanem félrehuzódott már akkor is — úgy éppen az ellenességnek segített, akár

cselekedetekkel, akár passzivitással —, amikor még meg lehetett volna akadályozni az ország rombadöntését. S e félrehuzódás, passzivitás, sőt opponálás okai végső gyökerükben akkor is azok voltak, mint ma — csak, mert megváltoztak a körülmények, a belső erőviszonyok s mert fölcserélődtek a szerepek, sokkal komolyabb a reménység a változtatásra.

Ehhez azonban először is ószinte beszéd, komoly számvetés szükséges minden oldalra — anélkül önmagunk felé is!

Jó lenne, szükséges lenne minél előbb megírni az elmúlt esztendőkhöz „függetlenségi mozgalomnak” a történelmi reneteg hasznos tanulsággal szolgálta mai munkánkban — különösen amit az értelmiség akkori s mai helyzetét, szerepét illeti. Ez a cikk nem vállalkozhatik ilyen mindent áttekintő értékelésre: csak néhány főbb kérdést próbál tisztázni, főleg azokat, amelyek ma is itt izznak, elűntzetlenül, megoldatlanul.

A munkásság, parasztság és értelmiség összefogásának kérdése

már a háború kitörését megelőző hónapokban is komoly vitatéma volt, elsősorban a „Magyar Nemzet” és a „Népszava” hasábjain. Éppen a kitörni készülő háború nagy szorongása, a Pethő Sandor szerinli „csillagos órák” kegyetlen vizsgálója s a honáruoló hazai szélsőjobboldal nemzetveszejtő szerepének felsmerése fordította a magyar értelmiség néhány igen jelentős és addig előkelő rezerváltságba húzódt képviselőjének figyelmét — elsősorban Pető Sándorét és Szekfű Gyuláét — a dolgozók, mindenekelőtt a szervezett ipari munkásság fele. Ez a kezdeményezés azonban hirtelen vitákon s néhány előadason túl nem jutott: elfújta az egészét a háború szele...

Két háromnyomásos esztendő jött azután a német hadsítkerék s a faktólen belső agitáció, főleg a közeposztályi szíveknek oly bizsergetően kedves antiszemita izgadás a magyar értelmiség legnagyobb részét a szélsőjobboldal, a faszizálódás felé löktek vagy legalább is közömbösítették s még azokat a keveseket is alaposan megbenntőzték, akik tudták, hogy mit jelentene a ma-

gyorsra a németek harcogta „végső győzelem”. Csak 1941 őszén, a szovjet-német háború kitörése után kezdett újra éledezni az összefogás gondolata s már mozgalmi keretet is próbált teremteni, a „függetlenségi mozgalom” formájában. Kossuth és Tancsics sirjának megkoszorúzása, a Népszava karácsonyi „függetlenségi” száma, a Történelmi Emlékbizottság megalakítása, az 1942 március 15-iki tömeggyűlés, majd kitűnő, öntudatos munkások százainak behórtóztatása, szörnyű megkínóztatása és néhányuk mártírhalála — ezek voltak a függetlenségi mozgalom fő állomásai.

Mi volt ennek az igazán nemzeti célu s a magyarság tragédiáját elhárítani akaró mozgalomnak és magát a „nemzeti öntudat hordozójának” hirdető értelmiségnek a viszonya?

Akik az akkor „megterő” értelmiségnek a képviselői voltak ebben az összefogásban — legelsőként éppen Szekfű Gyula —, becsületes s nem kockázat nélküli kiállásokkal nem láttak számottevő értelmiséget odaállítani a munkásság és a parasztság mellé. Nem is tudhattak, mert ekkor már meglehetősen magányosok voltak maguk is. Szekfű Gyulának csak akkor volt komolyabb értelmiségi tábor, amikor még a „konzervált ellenforradalom” hivatalos történetze volt, amikor még Homán és Szekfű együtt jelentették a hivatalos magyar történetírást, körülöttük a „szellem-történelmi iskola” kisebb csillagai, Mályusz Elemérrel, meg a többivel s ugyanakkor ennek a szellemnek olyan „nagy” publicistáival, mint Molotay... Mikor az utak elváltak s a hivatalos magyar politika az ellenforradalom logikus útján egyre inkább a német orientáció útjára tért, ennek az értelmiségnek legnagyobb része nem a esöndösen félrelállt, majd más útra tért Szekfű Gyulát követte, hanem Mályusz Elemér s Molotay Istvánt, hogy végül Málnási Odórig, Baráth Tibor s Hubay Kálmánig érjen el...

Az a kicsiny értelmiség, amely továbbra is a Szekfű-iskola híve maradt, inkább csak „konzervatív” alapon volt nyíltan faszizmetellenes: rebéllát látott a szélsőjobboldal

legközelebb állott a régi márciusi ifjusági forradalmi hagyományaihoz.

A baloldali népi írók éppen ezért inkább itt s nem máshol keresték a parasztság és munkásság értelmiségi szövetségét. S ha a függetlenségi mozgalom nékes, áldozatkész embereit követték meg a parasztság diák és más fiatal értelmiségi, ha az ebből a táborból került ki.

A többé megkínóztatás idejére, ezt az

UJ SZELLEMI

BARTÓK ÉS KODALY EGY CSÁNGÓ FALUBAN

A Magyar Népi Szövetség a közelmúltban a barcasági Csernáfaluban színvonalas kultúrduetánt rendezett, mely a népi műveltség példaadó visszaszászarmaztatását mutatja saját ősi kultúrájukból majdnem kiforgatott és nemzetközi lércművekkel fertőzött falvainkba. Küön örömeinkre szolgál annak tudomásul vétele is, hogy az ujjáéledési mozgalom élére maga a község lelkésze, Kiss Béla teológiai tanár állott s a műsor bevezetésében ilyesmiket állapított meg:

— Nem csak a magasabb osztályoknak, hanem a népnek is van kulturája, sőt ez tartalmasabb, mélyebb, igazabb.

Alkalmassint e tétel bizonyítására adta hívei ajkára a Bartók és Kodály feldolgozta ősi népdalokat, a Tatrangpatak eredetéről mesélő csángó legendát és Sinka István verseit. De helyesen választott a rendezőség akkor is, amikor az ifjúsággal befejező számul Kós Károly híres drámájából, a Budaí Nagy Antal-ból adatott elő részleteket.

50 ÉVES AZ OROSZ RÁDÍÓ

Moszkvában, a rádió feltalálásának 50-ik évfordulójára a Népbiztosok Tanácsa jubiléris kiállítást rendeztetett.

Az első teremben látható a nagy orosz feltaláló, Popov A. S. készülékének eredeti modellje, — a világ legelső rádiója, melyet szülőatyja „fortunográf”-nak keresztelt. Itt látható az első gyakorlati szolgálatot teljesítő készülék is, mely 1900-ban lépett működésbe. Az emeleti helyiségekben a Szovjetunióban előállított fontosabb készülékek modelljei tekinthetők meg.

Az egyik teremben, mely „Lenin és Sztalin, a Szovjetunió rádiószolgálatának megszervezői” felirattal hordja, számtalan történelmi anyag található. Itt van többek között a legelső szovjetbeli rádió-állomások egyike, melyet a názsgoródi posta biztonságának rádió-laboránsa állított össze.

A kiállítás érdekes darabja az a készülék, mely repülőgépek utvonalát képes figyelemmel kísérni. De vannak orvostudományt, geológiát és zenetudományt szolgáló gépek és televíziós készülékek is.

A Szovjetunió minden népének saját nyelvű, jól szervezett rádió szolgálatát külön terem mutatja be.

ANGOL VIGJÁTEK A KOLOZSVARI ROMÁN SZÍNHÁZBAN

Hétlőn, május 28-án délután 6 óraker mutatja be a kolozsvári román színház Avery Hopwood vigjátékát, a Megoldandó problémát. A házastársi együttlés tragikomikus helyzete t kifigurázó szel emes darab női főszerepét Bukarestben Lenny Caler játszotta, nálunk Bretán Judit iger benne szines sznpadi élményt. A többi szerepet Bretán Endre, Măgureanu Magda, Pop Mihai, Theodoru Konstantin, Őutan Maria, Căpuș n László és Farkas Sándor játszátk. Külön nevezetessége az új darabnak, hogy Gróf László rendezí

GYÁRBAN JÁTSZOTT A BUDAPESTI NEMZETI SZÍNHÁZ

Major Tamás, a budapesti Nemzeti Színház igazgatója teröve vette, hogy meglátogat több nagy gyártelepet és ott tart előadást társulatával. Az első ilyen előadást a napokban tartották az Elzett vasáruttyar telepen, ahol a munkásság részére nagy színházterem áll rendelkezésre. Az előadásón a Bánk bán került színre. Kulisszákat nem vittek magukkal, stílízáltak évendeztet jüggönyök előtt játszották a darabot. A mintegy 600 fősny munkáit és tisztviselő-hallgatókat lelkez óvációban részt

Ne írjuk hibásan az idegen személynveket

Napilapjainkban az utóbbi időben egyre jobban elharapodzik az idegen neveknek magyartalan szörendű használata, a keresztnvek előretétele.

Hibás, nyelvünk rendszerével ellenkező eljárás a Vasile Pogăceanu, Tiberiu Rebreanu, Nicolae Bălcescu, Mihail Kogălniceanu, Gheorghe Russu, stb. névhasználat szörendje. Mi magyarok elől mondjuk és írjuk a családnevet s utána a keresztnvet. Így: Petöfi Sándor, Luther Márton, Franklin Benjámín. Tehát: Pogăceanu László, Rebreanu Tibor, Bălcescu Miklós, Kogălniceanu Mihály, Russu György.

Ha nem követjük a magyar nyelv szabályát, előállhat az a furcsa eset, hogy az idegen sorrend követése miatt nem lehet tudni, melyik is az illető családneve s melyik a keresztnveve. A következő esetek igazolják, hogy a nyelv erősebb, mint a név.

Zilahy Lajos elmondja egyik helyen, hogy amikor egy francia lapban egyik regénye megjelent és neve így volt jelezve: par Zilahy Lajos, a francia olvasók ilyen megszólítással kezdődő leveleket írtak neki: Cher Monsieur Lajos.

Sokan azt hiszik, hogyha Gheorghe Timofit mondok és írok magyarul, az én nevemet is így fogja mondani és írni a román. Ez téves. Udvariasságból egy nyelv sem változtat a maga rendszerén. Petöfi Sándor csak nekünk Petöfi Sándor, a romának Alexandru Petöfi, a franciának Alexandre Petöfi, az olasznak Alexandro Petöfi.

De valóban így van ez? Vegyünk csak elő akármilyen nyelven írt történelemkönyvet és lapozgassunk benne egy kicsit. Azt látjuk, hogy mindegyik nemzet a maga nyelvében szokásos nevekre kereszteli el a történelemben előforduló személyeket. A németnek például a mi Szent Istvánunk nem Szent István, hanem Stephan der Heilige, Mátyás király pedig Matthias Corvinus. Az olasz Vittorio Emanuele a németnek Viktor Emanuel, Louis XIV francia király Ludwig XIV., a sok angol Henry nevü király pedig Heinrich valamennyi.

Tehát mi magyarok sem vétkezünk, ha a külföld példáját követjük s az idegen tulajdonneveket magyarul szokás szerint a keresztnév hátratételel írjuk, még akkor is, ha a keresztnvet nem fordíthatjuk le. Nem azért, hogy bekebelezzük őket, hanem csak azért, mert így kívánja nyelvünk természete. (A Magyar Tudományos Akadémia döntése. L. Magyarosán 1936. évf. I. sz.)

Ebben a cikkben ne lásson senki sem magyar sovínizmust, hiszen nemzeti érzésben nem lehetünk elfogultak és nem akarunk idegeneket bekebelezni, ha azt valljuk, hogy a román szövegben Alexandru Petöfi-t kell írni. Azzal még nem válik magyarrá a román Mihai Eminescu, ha Eminescu Mihály-nak írjuk, valamint Petöfit sem bélyegezhetik románá, franciává vagy olaszá, ha Alexandru, Alexandre vagy Alexandro Petöfi-nek írják.

KORABIAN GYÖRGY

Németországban megnyitották az elemi iskolákat

LONDON, május 26. (Rádió.) Németország jelenlegi belső viszonyairól a német sajtó a többi közt ezt jelentik: A szövetséges hatóságok engedélyezték az elemi iskolák megnyitását, miután új tankönyveket nyomtattak és a tanítókat meggyógyították a náci-elemektől. A nemzet lakosság friss hírek után áhítozik tájékozódni óhajt a világesemények. Ezt figyelembe véve, az ellenörző tan-elhatározta, hogy katonai cenzúra mel engedélyezi németnyelvü újságok kiadását.

utásától állott a függelenség mozgalommal szemben. „Idegen ügyet” vagy éppen „zsidó ügyet” látott benne: elhitte — sőt egy része szívesen hitte el — a szélsőjobboldal otromba rágalma. Németellenes, de ugyanakkor antiszemita is volt s a magyarság sorsát „két pogány közt”-i vívdásnak látva, a „harmadik ut”-at választotta, legalább is jelszóiban. Ami a valóságban azt jelentette, hogy nemcsak szívesen nézte a németek és a németbérenczek egyik „pogány” elleni irtóhadjáratát, vagy mindenesetre nem tett ellene semmit, de passzív magatartásával, a függetlenségi mozgalomtól való félrehúzóddásával tulajdonképpen a szélsőjobboldali eszmék térhódítását segítette az értelmiségen belül is. Mert hiába jelentette ki különböző alkéteken s táborozásokon — így például 1943 nyarán Balatonszárszón is —, hogy a magyarság fogalmába a szocialista ipari munkásságot is beletartozónak tudja s a parasztságon kívül ezzel is hajlandó összefonni, ha a zsidókérdést előtérbe tolvaleve lehetetlenné tette a jelszavakon tülösszefogást. S hiába vallotta magát szocialistának, ha hirdetett „magyar szocializmust” vagy „minőségszocializmust” valójában még mindig a középosztályi vezetőszerephez való göröcsös ragaszkodást jelentette és nem tudta magát rászánni a jelszavakban talán kisebbnek látszó, de realisabb demokratikus összefogas frontjába való beállásra. S hiába hirdetett a „germán szellem” térhódításával szemben valami romantikus „keleti orientációt”, ha felhördült arra a gondolatra hogy a német szellemi, sőt fizikai hódítással s az ebből eredő országpusztulással szemben csak egy menekvés van: a Szovjetunióval való baráti együttműködés...

1944 március 19-e mindenesetre iszonyú kijózanodást jelentett ennek az értelmiségi tábornak is. Hívei ráébredtek, hogy minis „harmadik ut”. Sajnos, ezen a ráébredésen túl nem jutottak s mert nem alakult ki nálunk olyan szabadságharcos népi mozgalom, amely a harc tüzeiben feloldotta volna a tévedéseket, kitisztolta volna az eszmei zürzavart s a romantikus népszerűtetet realis szövetségessé kovácsolta volna, ma, a nagy változás után, továbbra is téován, zavarodottan s talán még büntudattal is áll itt ez a „harmadik ut”-as magyar értelmiség.

Tudom és látom ennek a „népi” értelmiségnek minden bűnét, hibáját, mulasztását, eszmei tisztázatlanságát — mégis azt mondom, hogy az új magyar demokrácia ennek a soraiában találhat elsősorban jó, becsületes értelmiségi munkásokat, mert ez legalább nem cinikus, nem öntudatos reakciós, hanem őszintén hisz a népben. Jó elemei számára — pedig sokan vannak ilyenek! — feltétlenül lehetőséget kell adni a „megtéérésre”: ha van értelmiség, amelynek — Révai szavai szerint — eléba kell mennünk, hát ez az.

A gyakorlati módot is megmondom. Demokratikus szellemű írókból, tudosokból, publicistákból, művészekből, egyszóval az alkotó értelmiség legjavából meg kell alakítani egy új szellemi frontot. Talán éppen ezzel a névvel, hogy „Új Szellemi Front”, ne ijedjünk meg attól, hogy egyszer már, Gömbös idejében s Gömbös oldalán néhány írò ezzel a névvel próbált népet menteni... Én hiszem, hogy ez az új szellemi front, fogalmakat tisztázó vitaelőadásokkal, alkétekkel, szellemi akciókkal esetleg egy szabad fórum-szerű folyóirat kiadásával s természetesen a szellemi élet fasiszta maradványainak kíméletlen bírálattal végre meg tudja teremteni azt, ami az ellenforradalom huszonöt évtizede alatt egyszer sem sikerült: összehozni s a munkásság és parasztság mellé

szövetségesként odaállítani egy valóban népi értelmiségi táborot!

Sok mindenkit terhelnék itt mulasztások, olyanokat is, akik most mint makulatlan demokraták ágálnak a pódiumon: kell az önbírálat — nem a meaculpázás, hanem a komoly önkritika, hogy tanuljanak belőle a követők és tanuljunk belőle mi magunk is, s most legalább helyesen fogjunk hozzá a rendet teremteni a romokban. Jöjjön egy új szellemi front, amely a devalválódott, hitéletet vesztett fogalmak, a féltsékké vált jelszavak után végre meghozza a szabad, demokratikus szellemi teremtő rendjét ebben a kőkők is rommá lett országban, mindenképp pedig az utját vesztett, de utat kereső magyar értelmiségben.

DARVAS JÓZSEF

Igy él a román főváros...

PILLANATFELVÉTELEK BUKAREST MOZGALMAS ÉLETEBŐL

BUKAREST, május 26. Európa felett — a történelmi legvéresebb, legkegyetlenebb és legnagyobb háborúja után — a béke fehér zászlója leng. De még messze van az az idő, amikor a vérrel áztatott föld gránát-szántotta testén és az emberi szívekben behegednek a sebek. Hosszu évek mulnak el, amíg Európa földig rombolt városait, óriásüzemeit, az elpusztított és felégetett falvakat ujja lehet építeni. De Páris, Róma, Brüsszel, Berlin, Bécs, Prága, Budapest és más világvárosok romjai között — mint nehéz betegség után a lábadozó — megindul az élet lassu vérkeringése, hogy gyorsuló ütemével, az elpusztíthatatlan építő emberi akarattal és munkáskarok acélos izmaival új élet épüljön a korhadt és rombadólt életek helyett.

Európa fiatal metropolisza: Bukarest, első a világvárosok közül, amely a náciuralom után először tért magához. Mintha az elmúlt borzalmas távoli lidércek lennének csupán, Bukarest mai forgataga alig emlékeztet a tovaszárgult háborúra.

1 Házromok között fut be a vonat az Északi pályaudvarra. Ez a városrész szenvedett legtovább a bombatámadásoktól. A kép azonban a pályaudvar környékén megváltozik. Gépkocsik százai suhannak az érkező utasokkal a kivilágított bulvarok felé. Már késő este van, de a villamosok roskadásig tele vannak utasokkal és a megállóknál embergyűrű kavargó. Füllasztó meleg hőmpolyög a hatalmas bérházak között és a zenés, zsufolt vendéglők asztalainál izadt emberek közelharcot vívnak egy-egy pohár jégbeültött sörrel. Színházakból és mozikból emberáradat hőmpolyög kifelés a homályosabb szűk utcák szerelmes párokkal vannak tele. Transzparenszek hunyorgó fényeinek, mint a legbékésebb bekezdők idején: zajlik Bukarest esti élete.

2 Ezt a hangos várost, amelyre annyira visszahat minden esemény, most a népbíróság ítélete tartja izgalomban. A tárgyalások alatt tüntető tömegek vonultak fel szakadatlanul a bíróság épülete elé és „a nép nem bocsát meg” című feliratok alatt a legszigorúbb megterhelést követelték azok ellen, akik beteges kegyetlenséggel ezeket gyilkolták meg, akasztattak vagy megmérgezték Odessza terein, Vapniarkában és a tirguziui haláltáborokban. A város hirdető oszlopai, villamosok és nyilvános helyiségek kirakatai Antonescu hóhéraitak rémtetteivel vannak tele. A füledt levegőjü tárgyalo-teremben az egész idő alatt zsufoltak voltak a padosorok... Huszonkilenc halálos ítélet hangzott el kedden a déli órákban. És a vadlottak: Calotescu, Buradescu, Zlătescu, Trepăduş, Murgescu és a többiek, akik szemrebbetés nélkül küldték a békés és ártatlan emberek ezreit halálba, izadt arcukban riadt szemekkel várták az ítéletet. És az ítélet elhangzott... Igen, a nép nem bocsát meg. Lelkiismeretlen, verszomjas banditának nincsen kegyelem. A főváros népe a többi háborús bűnös bíróság elé állítását követeli. A fasiszta maradványok felszámolásának első fejezete kezdődött meg.

3 A Groza-kormány egyik legnagyobb harca a feketézók, üzérkedők és árdrágítók ellen folyik. A gazdasági életnek azonban igen érdekes jelensége mutatkozik most. Az elmúlt hónapok folytonosan emelkedő drágulási hulláma egyik napról a másikra megállt, néhol zuhanni kezdett. Már a béke hírére érezhető változás következett be a bukaresti áru-piacon. A szovjet-román gazdasági

Az első költői üzenet

A tavasz folyamán Kacsó Sándor több verset juttatott el hozzám. Valamennyit a tirguziui lágerben írta. Megörzésükre kért, s arra is felhatalmazott, hogy közzé tegyem őket.

Azt hiszem, az ő érzése szerint cselekszem, amikor a Világosság hasábjain teszem közzé „Lázító beszéd a lágerben” című versét. Az első költői üzenet ez a szabadságától már harmadnegyed éve megfosztott írótól, az erdélyi magyar demokrácia egyik legkövetkezetesebb és legállhatatosabb harcosától.

Hisszük azonban, hogy az erejében, bölcsességében és harci készségében nap mint nap gyarapodó s a kiáltó igazságtalanságok iránt nem érzéketlen romániai demokrácia hamarosan visszaadja nekünk Kacsó Sándort. Hiába a reakció minden mesterkedése: mi számon tartjuk őt és hazavárjuk, nemcsak személyi érzésünk szerint, hanem az itt együttélő népek közös nagy ügyének érdekében is.

KAKASSY ENDRE

Lázító beszéd a lágerben

Írta: KACSÓ SÁNDOR

Testvérek, nehéz a dolgom,
Hogy hozzátok kell most szólnom.
Nézzétek, dagadt az ajkam,
Amnyiszor beléje martam
a fogammal, hogy az átok
Ki ne szűrődjék hozzátok.

De úgy érzem, belső kényszer
Izzó ereje emészt fel
S torkom örökre befogja
Kínzó némaság homokja,
Ha nem szölok, ha nem végzem
Azt, ami elrendeléseim.

Ezért kinnal s ha dadogva,
Ha a szó csak bottalodva
Szakad is ki beteg számon,
Most már bátran kikiáltom,
Hogy kik ránk e sok bajt hozták:
Ők a nacionalisták!

Botránkóztok? Ne tegyétek.
Hát vajjon ki értené meg,
Hogyha nem ti, amit mondok?
Nem, az érzélgős bolondok
S eszmeüzér vének háda
Nem ejt meg már minket soha.

Igaz, szép volt ő felette,
Mint ragyogó, ifjú eszme,
Fejét fényes glóriáza
A rab népek sóvár vágya
S miért véreik érte adták.
Az áhitolt szent szabadság.

De jaj, mi most? Ezt nézzétek!
Ember ellen való vétek
Minden, mit az ő nevének
Arnyékával vágyunk, kérnek.
Minden szó, mit érte írunk
Alja minden gondolatnak.

Istenedből, szép Szabadság
Rabság bálványát faragták,

S mi ragyogott egykor benne,
Üszkös sebbé lett az Eszme.
Melytől lázas vérverejték
Veri ki a népek testét.

Hogyan? Ily nagyot tévedne
Írók, nagy költőink lelke?
Testvérek, jól megértsetek!
Nem a gondolat volt beteg,
Hanem, akik így dajkálták,
Ők, a nacionalisták.

Ó, eltűnkéből oly sok napot
loptak el a pogány papok:
Pogány papjai a Mának
S ügynökei rossz halálnak,
Melyben értelmetlen kéjjel
Nemzetek virágja vész el.

Ők azok, kik bálványuknak
Aldozatul embert dobnak,
Élő szót kitépnek szájból,
Élő szívet a burkából,
S nagy szákmányul feldüldözzük,
Gyűlöletből raknak máglyát.

Ők azok, kik a szültség
bűnét erényre avatják,
S hősnék mondják, aki gyáván
Basáskodik ezer árván.
S nagy hazafi, ha hatalmát
elnyomott népek siratják.

Ők azok, kik az irigység
rit epéjét fröcskölök szét,
S hova eljut csak egy cseppnyi,
e méregből dudva kel ki,
még ott is, hol áldást termő
virágot rejt a jövődő.

Ők azok, kik az igazság
Arcát véresre potyolják
S elfoqltság mákonyával
tipornak a jogon átal,

egyezmény pedig azonnal megmutatta hatását. Arra az értesülésre, hogy a Szovjetunióból nagyobb mennyiségű fonal érkezik, a Lipsceani textilüzletre kikerültek a táblák: „50 százalékos árengedmény”, „kiárúsítás”, „mérsékelt árú női ruhaanyagok”... És valóban, a textilárak mindenütt olcsóbbak kezdtek lenni. Azért korán sem szünt meg a „fekete kereskedelem”. Igen sok anyag, főképpen műszaki, de közszükségleti cikkek is ma sem találhatóak a piacon. Nincs kínálat, csak magas felárakkal lehet azokhoz jutni. Az élelmiszerárakban nem állott be változás. Bár megjelentek a tavaszi zöldségfélék, gyümölcsök: eper és cseresznye, de ma még szinte megfizethetetlenek. Eltűnt a dohányárú. A trafikok

kirakatában kifüggesztett táblák hirdetik: „semmiféle dohányára nincs”. Hanem a borkereskedelem virágzik. Tehergépkocsik, megrakott vagonok, szekerek ontják a boros hordókat Bukarest felé. Soha ekkora borkifogyasztás még nem volt a román fővárosban.

A tözsdén, a Strada Burseř környékén forgalmas az élet. A spekuláció „főhadiszállásán” reggel kilenctől déli két óráig mozdulni sem lehet. Milliók nyereségek születnek egyik pillanatról a másikra és szinte hihetetlen, hogy a börze kiskirályai egy-egy tollvonással mennyire befolyásolják a gazdasági életet. Egy jól előkészített razzia és internálás lényegesen befolyásolná az árak alakulását.

4 Amíg a politikai és gazdasági élet szünetnélküli mozgásban van, nem maradnak el mögöttük a kulturális események sem. Az ARLUS kongresszusa az egész főváros kulturális életét megmozgatta és eddig elképzelhetetlen érdeklődés fordult feléje. A színházak a költség ellenére is zsufolva vannak és a koncerttermek sem maradnak üresen. A legnagyobb eseményszámba mennek az új szovjetfilmek. „Hat órával a háború után” és „A szerelem szárnyain” című új szovjetfilmek ezeket mozgatnak meg és a fővárosi lapok vezető helyen foglalkoznak velük. Gusev Viktor „Hat órával a háború után” című filmjét Iván Piriev rendezte a főszerepben Szamojlovvel és Linbenovval. A szovjetifilmség legművészebb filmje ez.

Hatalmas érdeklődés kíséri a bukaresti gyárak, üzemek, intézmények fali újság-kiállítását is. Az ember csodálattal áll meg a kiállítási teremben, ahol tömörítve látja a munkásság hatalmas erőfeszítését a több-termelésért. Grafikonok, részletes beszámolók, rövid jelentések mutatják az elmúlt hónapok munkájának eredményét. A kiállítás egyben művészi élmény is. A fali újságok egymással versengenek külső szépségben és tartalommal.

Van ebben a városban, Bukarestben valami, ami megkülönbözteti minden nyugati fővárostól. Az élet üteme, tempója, szédületes amerikai lendülete. Ehhez képest a háború előtti Bécs, Budapest vagy Prága a nyugalom vára. Lakossága óriásmértékben megduzzadt és a város ma még felmérhetetlen fejlődés előtt áll.

TAMÁS GÁSPAR

A „MÁGISZ-”tárok és a ragyközönség

figyelmét felhívjuk az ujonnan érkezett

olcsó női textilanyagokra.

Az elárúsítást megkezdjük a csarnok textil osztályán és a „Rutex” szövetkezet (volt Scherg) üzletében.

Igazgatóság.

50.000 lei jutalom

annak az illetőnek, aki Gheorghe Tomoiaga Őtel névre szóló iratokat a Széchenyi-téren megtalálta. Kérem juttassa el a Világossá kiadóhivatalába. A tászkát a benne lévő dolgokkal megtarthatja.

Kalácsot is kaphat a gazda a tanács mellé

Nem először figyelmeztetjük gazdatestvéreinket arra, hogy az idén Erdély mezőgazdasága kell hogy ellássa az itteni lakosságot élelemmel és mindentípusú mezőgazdasági cikkel. Ezen felül azonban, hogy ezt megtehesse, önmagáról is gondoskodnia kell. Lapunk hasábjain tanácsokat adunk az állattenyésztéssel kapcsolatosan. Felhívjuk a földművesek figyelmét arra, hogy minden nőivarú állatot tartsa meg — ne adja el és különösen ne adja mézsárosnak —, hanem mihelyt ez lehetséges, tenyésztésbe kell venni. Kitértünk a cikkek során arra is, hogy a kapásnövényeknek milyen elsőrendű feladatuk van az idén és ezért a vetést úgy kell végezni, hogy az ápolás könnyű és eredményes legyen: géppel történjék.

Ebből a célból a Magyar Népi Szövetség mezőgazdasági osztálya érintkezést keresett a szakszervezetekkel, ahol elsősorban lókapák gyártását, forgalombahozását, illetőleg kiosztását indítványozta. A Magyar Népi Szövetség indítványa összhangban áll a kormánynak a mezőgazdasági többtermelésre irányuló törekvéseivel és ezért a szakszervezetek készségesen állanak a földművesek segítségére. A lókapák kiosztása már is megkezdődött és rövidesen nagyobb mennyiségek is rendelkezésre fognak állni.

Mezőgazdasági kiállításokat rendez a Magyar Népi Szövetség

Ezzel szemben a földművesközösség feladata gondoskodni arról, hogy a mezőgazdasági termelés, amelyet az ipar minden módon megsegít, kiépüljön és önállóvá legyen mind tenyészállat, mind vetőmag-ellátás szempontjából. Ebből a célból a Magyar Népi Szövetség Erdélyiszerte állat- és vetőmag-kiállításokat rendez, amelyekben az a földművesek vesznek részt, akiknek tenyészállatok és utántermesztett nemesített vetőmagjuk van. Ezekre a kiállításokra elő kell kerülniük mindazoknak az értékeknek amelyek Erdély mezőgazdasági termelését az állattenyésztés és a növénytermesztés vonalán szolgálhatják és előreviketik. A kiállításokat a Magyar Népi Szövetség vármegyei tagozatainak mezőgazdasági osztálya rendez. A tenyészállatok felvásárlása és a vetőmag lekötése, illetőleg felvásárlása is ezeken a kiállításokon fog megtörténni. Az illetékes szervekkel történő megállapodás folytán ugy a tenyészállatokért, mint a nemesített vetőmagvakért 80—120 százalékos felár már is biztosítottnak látszik. Így tehát a kiállításokon a megfelelő tenyészértékű apaállatok, esetleg üszök és tehének is, valamint a nemesített, fajtaazonos és tisztá vetőmagvakért a földműves a rendes piaci árnál mintegy kétszeresét kapja.

Tartsd tisztán az őszi vetéseidet!

Annak azonban, hogy gazdatestvéreink ezeken a kiállításokon eredménytelenebb minél nagyobb számban résztvevessenek, előfeltételei is vannak. Ezek az előfeltételek pedig elsősorban a több, jobb és legfőképpen előrelátó munka. A legfontosabb feladatot a növénytermesztés terén: kellő mennyiségű és minőségű öszibúza vetőmagról gondoskodni. Erdélyiszerte kevés volt az őszi vetés ennek a kivételnek azonban nemcsak kenyérre, hanem még vetőmagra is elégnek kell lennie.

A földművesnek minden erejével azon kell lennie, hogy őszi vetéseit tisztán tartsa: boronálja és gyomlálja. Hosszú fogu, könnyű boronákkal és vetésszükekkel a tőrdig örő gabonát is nyugodtan meg lehet járítani, a nagyobb és erősebb csomókat pedig kézzel kell kigyomlálni. A helyes és eredményes gabonafomesztásnak ezek a munkák a feltételei, amelyeket öngazdálkodóknak sem szabad megtagadnunk kötelesség.

Természetesen a kapásokra is gondoskodni kell és gondoskodni kell arról, hogy a nyomok ne fejlődhessenek a

kukorica, a burgonya, a napraforgó és a répa táblákon. Felére könnyű a munka és kétszeresére emelkedik a termés, hogyha a kapások nem védekeznek, hanem megelőző jellegűek.

A tenyészállatokkal kapcsolatosan, hogy a kiállításokon eredményt érhesen el a gazda, három szempontnak kell érvényesülnie. A három szempont a következő: helyes és okszerű tenyésztés és felnevelés, a tenyészőknak megfelelő egyedek helyes kiválasztása és a takarmányozás előrelátó megszervezése. Okszerű a tenyésztés,

ha az arra érdemes állatokat nem adja el a gazda, hanem gazdaságában tartja és az ivarérettség elérésekor tenyészítésbe veszi, ezek legkiválóbb utódait szintén a maga számára tartja meg és csak a legkevésbé sikerült utódokat adja el. Helyes az állattenvelés, ha bizonyos korban lévő állat ennek a kornak megfelelő súlyú és fejlettségű is. A takarmányozás megszervezése pedig akkor előrelátó, ha a gazdaság állatállománya mindig az évszaknak és termelésnek megfelelő legjobb takarmányozásban részesül.

A felneveléssel és tenyésztéssel kapcsolatosan a feladat erdélyi viszonylatban ma az, hogy lehetőleg minden nőivarú állat felnevelődjék és ezek te-

nyésztésbe is kerüljenek. A minőségi kiválasztást egyelőre csak a hímivarú állatoknál alkalmazhatjuk. A földműves kötelessége tehát az, hogy nőivarú állatot csak akkor adja el, ha valamely egészen nyilvánvaló hibája van: beteges, elesenévődött, meggyomorodott, életképtelen utódokat hoz a világra, vagy nem termékenyül meg.

Tanácsaink nem pusztán szavak, mert kalácsot is kap melléjük a földműves: az ipari munkásság és az ipar testvéri segítségét, ezen kívül a Magyar Népi Szövetség erkölcsi és anyagi támogatását. Ebben a biztos tudatban szervezetteren és öntudatosan kell minden földművesnek résztvennie az újjáépítés nagy munkájában.

KÖS BALAZS

A BÉKE VERSEI

Magyarországnak talán Bethlen Gábor hadjáratai óta melyek — hogy Bajzát idézzük — „a védelmezett népjog csatái voltak”, véletlenül sem akadt egyetlen győzelmes háborúja. Mindenik után még mélyebbre zuhant, mint ahonnan indult. Szabadságharcaink a majtényi, vagy a világosi sikon hajtották porba tépett zászlóikat. Az idegen, német zsoldban vívott első és második világháborús összeomlásunk sem más, mint vérzivataros történelmünk könyörtelen logikájának következménye, egy rozsdás, öreg lánc utolsó szemei.

Nem hajmeresztően megdöbbentő-e, hogy mindeme gyászos tapasztalások ellenére is, ugyszólván minden emeberöltő megkapta a maga II. Rákóczy Györgyét, Tisza Istvánját, vagy Bárdossyját, akik ügyes mákonyozással újra meg újra igyekeztek háborusdira változtatni szerencsétlen népünk természetesen otthonülő kedvét és békesség-szomjazását?

A költők azonban csak a szabadságharcos ügyeket szolgálták. Nem véletlen, hogy háborús korszakaink közül csak a török s a német elleni önvédelmi harcoknak, főként a kuruc időknek és 1848—49-nek van igaz, népből gyökerező költészete. A többi háború nem termelt csatadainokokat, a költő legfennebb anynyira azonosította magát a rémségekkel, amennyire meglóbbantották fantáziáját — így keletkezhetett például Berzsenyi költeménye a magyar nemesi felkelésről —, különben minden szavuk óvaintés, vagy jajgatás volt, verseik pedig iszonyu látomásos sorozata, mint például Ady nagy háborús siralomciklusa: A Halottak Élen.

A béke keserűsége hírére azonban a költők egytől-egyig felragadták szomorú lantjukat, hogy üdvözlöjék a fehér galambot, mely hazájukra legelőször semmi jót nem hozott, csak olyan volt, mint egy hozománytalan, vérszegény ifjasszonyka... Lássuk elsőnek Csokonai Vitéz Mihályt, az elbuvó, magánosságot kereső poétát, aki a vitézséget csak nevében hordozta, különben a világ legहारciatlanabb teremtese volt — mit kristályosított az ő lelkében a napoleoni háborúk valamilyen kérészetű fegyverszünetének híre? Az alábbi idézetek a Békekötésről című, időmérő verseiből valók:

Boldog ország az, hol az árva s özvegy Nem bocsát, sirvan, az égkekre átkot. Szántogat minden, s kiki szőlőjében Kényire munkál.

Ah, ti felperzselt legelők parázsa! Ószvedült várok s faluk onladéki! Verbe fújtató patatok! s dögléktől Büzléses ég, föld!

Ah, ti borzasztó, fene látomások!... Pélek ily gyászszint esetemre renni - Atkozott volt az, ki előbb örök hirt Hadba vadászott!

Az Apotehosis s a Jóslat költője, Bajza József, aki már zsenge ifjú korában felérett a Szent Szövetség rémuralma ellen támadt és a mindenütt vérhóftott immár szocialista jellegű forradalmak tragédiá-

jára, a reakciót megszilárdító „békét” undorral és gyűlölettel fogadta. Mert 1834-ben ezt látta:

Roppani zajongó városok utcáin hallgatós, Sápadt nők arcán siralom, Bánat, szívszagatás...

De hitét nem veszi el, sőt éppen az áldozat nagyságában látja az újjáéledés biztosítékát; nagy versét, az Apotehosiszt így fejezi be:

...hol legtöbb hönfívér lepe a harci sikokot, a népszabadság ott tenyész a legszebb virágokat.

A szabadságharc leverése aztán őt is végkép reményvesztett, viacsorgó lelkibeteggé teszi, mint annyi más költőnk. 1850-ben lelkében istenkáromlás fogan:

Millió ajakból Szállt fohász feléd: Mindhiába! Mintha Meg sem értenéd. Szivekből kihalmi Hagytad a hitet, Bukni engedvén a Legszebb ügyet.

A Bach-korszak vérszopóit megátkozta és az elnyomás bilincsei közül a legnagyobb emberi álomról, a szabadságról álmodik:

Dörgő mennykövoddal Sújtad le a gonoszot. Aki a világon Kint, gyötrelmet oszt, Nyerte meg jutalmát A szilárd érsay, Légyen népszabadság Ur e földtekén...

Petőfi Sándor, a szabadságharc viharának előszelében imbolygó forradalmár még 1847-ben mindent a háborútól remél s a rákövetkező békétől, mely örökre száműzi a világból a zsarnokságot. Ebben a hitben írhatta „Háború volt” című versében e szakaszokat:

Egy szentség van a világon, Melyért fegyverünkkel Sirunkat megásni méltó, Melyért véreznünk kell:

Ez a szentség a szabadság! Örültek valának Mindazok, kik másegységért Éltet áldozának.

Békét, békét a világnak, De ne zsarnok-kénnyel! Békét eszpen a szabadság Fölszentelt kezétől.

A különböző csatákban résztvevő költő reménye azután az elvérző honvédsapattal egyenes arányban fogyatkozik. Borzalmas lehetett a vég közeledtét éreznie annak, aki egész életét a szabadságharc diadalára tette fel! A piski, vízaknai, szebeni harcok után vagyunk, egyre közelebb a segesvári síkhoz, melynek kukoricásában már leszkodik rá a halál. A költő egykor lángoló szavai a vérszifessé sikoltásává váltak:

...Egy szálgy elvészünk-e mi? Vagy fog maradni valaki, Leírni e Vad fekete Időket a világnak? S ha lesz ember, ki megmarad El tudja e gyászdotyokat Beazéni, mint valának? —

Vörösmarty Mihályból ugyanez a tragédia törtlelkü félőrrültet csinál: úgy ödöng a magyar jövő sivár pusztaságában, mint egy iszonyu Shakespeare-látomás. Keserű, beteg vérrel írhatta:

Setét eszmék borítják eszemet. Szívemben istenkáromlás lakik. Kivánságom: vesszen ki a világ S e földi nép a legvégső fajig.

Mi a világ nekem, ha nincs hazám? Elkárhozott lélekkel hasztalan Kialtazom be a nagy végtelent: Miért én éltem, az már dultva van.

Ily férfitől, nemes hölgy, mit kívánás Emléklapodba? Inkább adj nekem Hitet, sejtelmét, egy reménysugárt, Hogy el nem vész, hogy el még nemzetem.

A következő emberöltő megköszönlhatta ugyan a békét, de sok köszönet nem volt benne: soha még olyan szaporasággal nem osztódott a háboru plazmái, mint a nemzeti sérelmekben hánytorgó, kiegyezéses Monarchiában.

S aztán jött a világháború. Ennek az első egyetemes emberirtásnak csak egy a félirók, a sikeremberek közt akadt haditudósítója, mint a mostaninak. A költők „szabotálták” Tisza István és Ferenc József nagy magánygyét.

Az első világháború idején Babits Mihály is ki-kirohan ugynevezett elefántcsonttornyából e szörnyű „kakasviadal” ellen, sőt azok is megkapják tőle a magukét, akik felcsaptak a harci versgyártás Kruppjainak és bőszen éljenzik a hadak „Eduárdjait”: —

hogy fonyadtok el, ha egyszer szárazon maradtok! Ha majd a béke énekel! Hossza hallgattok és apadtok Ha egyszer elhallgat a szél S csupán a sziv és könny beszéll!

S itt van az Alföld szakállas szent emberének, a jó Juhász Gyulának verse is, aki a veszített háborút követő békében megérzi az egymáshoz ugrasztott parasztok és proletárok fellelegzését s az ujjakkezés sarjadó erejét:

OBSIT

Amerre tart az elfáradt sereg, Nem dob' perez, de hulló levelek.

A hanc az múlt, am a osand srak! A föld s a csillagok fölött.

Ó, jőjjetek, fehér kendővel int! A régi otthon, a bús és szelíd.

S mint rémes álmat ábredő gyerek, A szívetekből kitörülletek:

Négy év pokolt. Mindent feledni kell. Az ember többé ílyet nem mivel!

A szuronyokból ásó lesz s kapa, Óreg bakából edes jó apa.

Hajál arkából, mely könnyel tele, Arany kalászkok húszke tengere.

Óf acébből ír, fiszta toll, Örök életre, mely himnuszt dalol.

A vén bakancs nem a hajálba tart, De a szabadság szent útjára majd.

A hátzakkal Cobjálók te mind, A szolgaság és szegény tehét.

S dalos reménytel úgy indultok A szebb jövőbe, munkás magyarok!

Összeállítás: A. K. Zelkó

HIREK

Erdély földjén maradt a csíksomlyói Mária szobor

Mint a brassói Népi Egység írja, Csíksomlyón az idén is megtartották a híres Mária-búcsút. A lap ennek kapcsán beszámol a legendás híru csíksomlyói Mária-szobor háborús „kalandjairól” is. Pillanatok alatt terjedt el a világ négy tája felől érkező keresztalja csoportok között a hír — írja —, hogy a Mária szobor, melyet a fasiszta parancsnokság rendelkezése az ősi somlyói templom oltára feletti trónusról botor kézzel leemelték, mégsem hagyta el Erdély földjét.

Ugy történt, hogy a menekülő fasiszták nem kímélve a székely katolikusok vallásos tisztelete tárgyát, parancsot adtak a szobor becsomagolására és azonnali elszállítására. A megadott irány Marosvásárhely, Dés és Budapesten át, a Dunántul folyt. A két és fél méteres hatalmas ládát egy ferences atya kísérte a menekült vonaton, akit Dés előtt mély álmol lepett meg. Míg a ferences atya az igazak álmól aludta, a vasutas személyzet az óriási ládát a szoborral áttette a kolozsvári vonatra. A kolozsvári ferences atyák a kísérő nélkül érkező szobrot templomukba szállították.

A fasiszta államszervezet azonban ekkor sem nyugodott, a Mária szobrot mindenképp el akarták hurcolni Erdély földjéről. Felsőb parancsra hivatkozva egy ezredes jelent meg a rendházban, hogy egy katonai tehergépkocsin a szobrot elszállítsa. Péter Fidelis azonban nem volt hajlandó teljesíteni a parancsot. A szobrot nem szolgáltatta ki és ezt írásba is adta az ezredesnek.

A székely katolikusok tiszteletének tárgya, a csodatevő híru somlyói Mária szobor ezzel végleg megmenekült az elhurcolástól és a biztos pusztulástól. Nem sokkal pünkösd előtt sértetlenül vissza is érkezett székhelyére, a csíksomlyói ősi templomba, melynek csíksomlyói ősi templomban, melynek oltár feletti trónusára ünneplő körmeletben kísérte el a városka és a környék lakossága. A szovjet hadsereg helyőrsége díszos tisztelettel meg a katolikus székely hívek örömménepét.

Nyolcadik napközi otthonát avatja a Népvédelmi Egyesület. A Papp-utca 18 alatt avatja új, immár nyolcadik napközi otthonát a Népvédelmi Egyesület. A tágas, napos épületet Tánec Jenő építész saját költségén állíttatta helyre, sőt még gyermekjátékokkal, hintákkal is ellátta az otthonot. Ebben az otthonban fogják elhelyezni a deportált zsidó szülők elhagyott gyermekeit is. A Népvédelmi Egyesület ezúton is felszólítja a város lakosságát, hogy jöjjen segítségére az Egyesületnek a ti és gyermekeknek megsegítésében.

Gyermeke mosolyát

pillanatképekkel örökíti meg a

Sárdi műterem

Dózsa György-utca 16

(*) Köszönetnyilvánítás. Ezúttal mondunk hálás köszönetet mindazon rokonoknak, jóbarátoknak és ismerősöknek, kik egyetlen szeretettünk elvesztése alkalmával mély és részesebbben velünk érezték és részvételüket fejezték ki. Reimann család 7939

Eskütétel a kolozsvári bíróságon. Csütörtökön délelőtt tettek le az esküt az ítélőtáblán a Kolozsvárra ki nevezett bírák, dr. Pop Alexandru, a tábla elnöke előtt. Dr. Pop ítélőtáblai elnök mondott rövid üdvözlő beszédet, majd Ciurus lelkész, egyházi tanácsos szólalt fel. Ezt követően az újonnan kinevezett törvényszéki bírók tették le az esküt.

Eltérítik a Malomárok vizét. Tisztogatási és javítási munkálatok elvégzésére június 2-án este hat órától, június 11-én reggel hat óráig eltérítik a Malomárok vizét. A parttulajdonosok és más érdekeltek a szükséges munkálatokat a nyolc nap alatt kötelesek elvégezíteni.

Megoldódott a városi tisztviselők besorolásának a kérdése

KOLOZSVAR, május 26. Kolozsvár város tanácsa legutolsó ülésén foglalkozott a városi tisztviselők besorolásának kérdésével. Amint a város részéről kiküldött Bruder Ferenc és Haraclan Pál városi tanácsnokok jelentették, a városi tisztviselők besorolása kedvező módon intéződött el. Ennek értelmében Kolozsvár városához 107 olyan román tisztviselő térhet vissza, aki 1940-ben innen elmenekült. A város összes tisztviselőinek létszáma ezekkel együtt 421. Ha az arányt kiszámítjuk, akkor megállapítható, hogy a városi tisztviselők karnak 70 százaléka magyar és 30 százaléka román. A városi tanács megelégedéssel vette tudomásul a kérdésnek ilyenképpen való elintézését.

A tanács ezenkívül folyó ügyeket tárgyalta le. Foglalkozott ennek során a bérkocsisok fuvardíjainak megállapításával és határozatban kimondta, hogy a bérkocsisok egy órai viteldij címén 50 pengőt, illetve az ennek megfelelő lej-összeget számíthatják fel. Egyben utasította a bérkocsisokat, hogy az újonnan megállapított viteldijai kötelesek pléhtáblára festett betűvel a kocsi hátsó részére kifüggeszteni. Mivel ez a kötelezettséget a városi tanács még január folyamán elrendelte, de az mindmáig nem hajtották végre, határozatilag kimondták azt is, hogy azokról a kocsisokról, akik a rendeletnek nem tesznek eleget, azonnali hatállyal megvonják az iparended lyét.

Az állami gép- és villamosipari középiskola (Kolozsvár, Malom-utca 28) az érdeklődők részére „ipari közismereti tanfolyamot” rendez. A tanfolyam kezdete 1945 június 1, tartama 4 hét. A tanfolyamra vonatkozó felvilágosításokat mindennap délelőtt az iskola igazgatósága ad.

Rendelés járóbetegnek a Zsidókórházban. 8-tól 9-ig szemészet (dr. Schächter), 9-től 10-ig belgyógyászat (dr. Keresztes), 10-től 11-ig sebészet (dr. Wollheimer), 11-től 12-ig nőgyógyászat és szülészeti tanácsadó (dr. Király), 10—12-ig fogászat (dr. Vass).

MA: GAZDAGYÜLÉS A HÓSTÁTBAN. A Magyar Népi Szövetség ma, vasárnap délután 5 órakor gyűlést tart a hóstáti földészek székházában (Budai Nagy Antal-utca 128). A gazdaggyűlésen résztvesz Csögör Lajos dr. alispán, Balogh Edgar, a Világosság főszerkesztője és Csomos János is, a Magyar Népi Szövetség mezőgazdasági szakelőadója. A gazdaggyűlés megvitálja az időszerű politikai és gazdasági kérdéseket.

(*) **Orvosi hír.** Dr. Lőrincz Lóránd idegklinikai tanársegéd rendelését megnyitotta Mikó-utca 8 alatt. Rendel 2—4-ig. Quarz, rövidhullám. 7577

Írók szava a magyarországi Dózsa-ünnepen

Kovács Imre:

„Megrendült, komor lélekkel állunk itt a ceglédi Fő-téren, hogy kegyelettel emlékezzünk a legnagyobb magyar szabadságharcosra, a parasztság tűzes vassal megkoronázott vezérére, Dózsa Györgyre. A ceglédi piacon emeltek fel a magyar parasztság először a fejüket, hogy szembenézzenek a kerlehetetlen sorssal és leszámoljanak mindennel, ami útját állja boldogságuknak és szabadságuknak”.

Erdei Ferenc:

„A mostani háboru óriási változást hozott a magyar nemzet, de különösen a magyar parasztság életében. Ahogyan 1514 rossz irányba fordította, úgy 1945 a jó felé fordítja a parasztság sorsát. Tető alá került a földreform. A magyar föld a magyar paraszt kezében van, ezzel olyan eszközök birtokába jutottunk, amellyel a jövő századainkat alapozhatjuk meg”.

Darvas József:

„Most, amikor itt, Cegléd főterén Dózsa Györgyre emlékezünk, emlékezünk kell Tánec Mihályra, rajta keresztül a magyar szellem szabadságharcosaira is. Az igazi magyar szellem ügye egész történelmünk során mindig összefonódott a magyar parasztság, a magyar dolgozó nép sorsával”.

Ferenc Péter:

„A parasztságnak a földreformon túl ki kell követelnie az emberi élet-hez való jogát, hogy úgy tudjon ruházkodni, lakni, mint a többi ember, ne kelljen rongyokban és mezítláb járnia, élhessen emberi életet, iskolázthatassa gyermekeit. Azt, hogy ma Dózsa György és Kossuth Lajos után mi is szabadon beszélhetünk a ceglédi piacon, az orosz hadseregeknek és a nagy orosz forradalmároknak, Leninnek, Sztalinnek köszönhetjük”.

FEL KELL TŰNTETNI AZ ARAKAT! Kolozsvár város polgármesteri hivatala értesíti az iparosokat, a kis- és nagykereskedőket, a házalókereskedőket, továbbá azokat, akik elszigetelt kereskedelmi ténykedéseket végeznek, a termelőket és végül mindazokat, akik élelmiszereket vagy bármilyen más árucikk eladásával foglalkoznak, hogy a Hivatalos Lap május 3-i 101. számában közölt, a tiltott üzérkedés és a gazdasági szabotázs megszüntetéséről szóló 351 számú törvény rendelkezései alapján kötelesek üzletükben és a kirakatokban látható helyen azonnal feltüntetni az összes élelmiszerek és más eladásra kitétt árucikkek árát. A jelen közleménynek utasításokban való megjelenésével egyidejűleg szigorú ellenőrzést léptetünk életbe és mindazok, akik az idézett törvény rendelkezéseit nem tartják be, példamutató és ki-

méletlen büntetésben fognak részesülni. Az eladásoknál azokhoz a legmagasabb árakhoz kell alkalmazkodni, amelyeket az illetékes hatóságok az érvényben lévő törvények alapján határoztak meg, rendelkeztek, vagy hatóságilag jóváhagyott, illetve engedélyezett árjegyzékek után megállapítottak. Mindazok ellen, akik a hatályban lévő törvények, vagy az ezek alapján kiadott határozatok és rendeletek által engedélyezett haszonkulcsnál magasabb haszonkulccsal számított árakat tüntetnek fel, azonnal megindítjuk a bünvádi eljárást.

Üzenet a Hazatérők Otthonából. Kiss Károlyné Kolozsvár, Szentgyörgyhelyi-utca 21 alatti lakos jelentkezék üzenet átvetetésére a Hazatérők Otthonában Kolozsvár, Herceut 42 alatt.

Próbálja meg szerenésését!

Az állami osztálysorsjáték legközelebbi húzása **szerdán.** május 30-án lesz megtartva. **Siessen sorsot gyert vásárolni**

TITÁN-nál, Szabadság-tér 32

Előadások, hangversenyek

AZ ARLUS VENDEGEI: Kolovkina Nikolajevna Szófia, Galackaja Valentina ballerina és Gabkovics Mihály balett-művész — Nizsinszky utódoai — megérkeztek városunkba. A három jeles művészt hazájukban a szovjet művészvilág kimagasló egyéniségeiként tisztelik. Hála és tisztelet adassék nekik, amikor körutjuk során városainkat: Brassót, Marosvásárhelyt és Kolozsvárt művésztűkkel megajándékozzák! Műsorukon az orosz zene kiválóságai: Csajkovszkij, Glazunov, Rachmaninov, továbbá a lengyel Chopin műveiből alkotott balettek szerepelnek. Kísérőjük Katon J., a Moszkvai Nagy Színház koncertmestere. A szombat esti előadás előtt a szovjet művészegyesület vezetője, Gabovics Mihály rövid nyilatkozatot adott lapunknak. Rámutatott arra, hogy a cári klasztrikus balett a szocialista államban semmit sem veszített színvonalából, sőt számos új elemmel bővült ki. Ezt akarják bemutatni a Kolozsvárra érkezett művészegyüttes tagjai vasárnap este hat órai kezdettel.

A KOLOZSVÁRI MAGYAR EGYESÜTEM jog- és államtudományi kara május 30-án, szerdán délután 5 órakor az egyetem aulájában (Farkas-utca 1) előadó ülést tart. Előad Szász István dr. ny. r. tanár „Családi és örökösödési jog a Szovjetunióban” címmel. Erre az ülésre az érdeklődőket tisztelettel meghívja a dékán. A belépés díjtalán.

ANDRÁSI MÁRTONT, a kolozsvári közönség népszerű művészt vasárnap délután háromkor láthatjuk viszont a „Fekete Péter” című zenés bohózatban. Kétfő komikusunk még a nyár folyamán filmszereplés miatt hagyta el városunkat s aztán az ismert okok otthagastották. Azóta a pesti Vígyszínház szerződötté ugyan, de szíve hazahozta Kolozsvárra: most, egyelőre vendég minőségben léphet fel kedves városában. „Bemutatókérés” hatalmas érdeklődés előzi meg. Partnerei: Vojticzky Elvira, Könyves Ibolya — akit a „Francia szobalány” óta most látunk először viszont — és az „univerzális” Flóra Jenő. A darabot Csóka József rendezi.

A ROMÁN SZINTARSULAT szombatra hirdett premierjét: a Megoldandó problémát, az ARLUS rendezte szovjet művészt miatt, hétfőn este 6 órakor mutatják be.

A KOLOZSVÁRI NÉPVEDELMI SZERVEZET kulturális és szórakoztató estélysorozatának elsője meleg sikerrel zajlott le a hét egyik napján. Ahogy az estélysorozat bevezetője, Medrea Hedvig asszony mondta: az emberek valóban azért sereglettek itt össze, hogy a háboru friss borzalmainak emléke elől a művészetbe meneküljenek. S az est művésze, Halmos György, Sauer Emil tanítványa, a lehető legalkalmasabbnak bizonyult arra, hogy a hallgatóságot a csodálatos beethoveni látomásokról feledtető világába ringassa. Lirizáló hajlandósága, érdekeny átélő művész, a szellemidőzők fajtájából, akik játékok alatt mintegy kitermelik magukból a szerző egyéniségét. Halmos György játéka közben sokszor az volt az érzésünk, hogy beleálmódta magát a művek keletkezésének extázisába az éppen alkotó géniusz zajló látomásai közé. Különösen vonatkozik ez az észrevételünk a műsor második darabjainak szereplő, ugynevezett Walds*ein-szonátára s a harmadikra, az Appassionátára. Állapítsuk meg, hogy Halmos Györgynek tökéletes a technikája? Az ilyenfoku interpretátori átélések kapcsán az ember átalálja a — technika-szót használni. Ez valami megszálottság, melyben a kéz, az ujjak vakul engedelmessé, szinte láthatatlan eszközök. Halmos György imbolygó, átszellemű alakja megérdemli, hogy mint igazi művészt fartsuk számon, aki bizonyára még sokszor fog benünket hasonló élménnyel megajándékozni. (—)

Nyugtázás. A Népvédelmi Egyesület ezúton nyugtázza a vármegyei alkalmazottaknak a zsidó deportáltak részére befolyt 7.530 lej összegű gyűjtését és a Brugovitzky testvérek „Favorit” cettyárának 27 liter cettyadományát.

Végig a nagykapusi utcán

Az életükről beszélnek Budai Nagy Antal ivadékai

— A Világosság kiküldött munkatársától —

A kalotaszegi falvak népének híre van már világszerte varrottas viseletükről, népművészetükről, sajátos építkezési stílusukról. De jó híruk van fejlett mezőgazdaságukról és szorgalmukról is. Ezek a falvak az új világban is hamar feltalálták magukat.

Ezekkel a gondolatokkal megyünk végig Nagykapus főutcáján. Az egyik falusi gazdával beszélgetünk.

— Mit tudna mondani a falu életéről, ami minket is érdekelne? — tesszük fel az első kérdést.

— A falu — kezd lelegején a dolgot — a gyalui grófságok egyik

jobbágytelepüléséből

született meg. Az „urdóga“ megszűnésekor negyven magyar és két román jobbágycsalád kapott parcellát és földet ezen a helyen. Ezek a jobbágyok voltak az őseink, akikből ma több mint ezer lélekszámba szaporodtunk fel.

— Milyen viszonyban vannak a román lakosokkal?

— A román lakosokkal minden időben a legnagyobb békében és egyetértésben élünk. Valamikor közös templomba jártak apáink, egymásnak szántottak, egy-nyest segítettek. Ma is teljesen rendbe volnánk, ha nem járnának ki söté. uszitók a nép közé. Mindenesetre a helyzet sokat javult és minden reményünk megvan, hogy rövidesen ismét kezdet szorít a két nép.

Közben az iskola elé érünk. Kiszérő gazdatestvéünk elmondja, hogy ezt a gyönyörű épületet 1937-ben a falu lakossága építette kalákában. Általában a falu népe sokat használja ezt a közösségi munkarendszert. Az idej mezőgazdasági munkála ok elvégzését a háboruokozta szerszámihiány következtében el sem lehetett volna képzelni kaláka nélkül.

A falu népe éppen a kalákarendszer alkalmazásával már az ötvenes évek is teljesen befejezte. Így történt meg az is, hogy a nagykapusiak voltak az elsők, akik a tavaszi vetési munkálatokat is a leghamarább befejezték a megyében.

Az egyik értelmese gazda elmeséli kérdéseinkre, hogy az ősszel, amikor a férfiak nagyrésze löszert szállított a hadseregnek, az asszonyok fogták meg az ekaszarvát, ők is vetettek. Még javában süvített a golyó a szomszéd határban és már dolgoztak. A fiatalok pedig, akiket a magyar fasiszták elhurcoltak, egy nap csak hazaállítottak egytől-egyig és ők vették át a munka súlyát. Nem nézte senki, hogy melyik földön kin k a tulajdosa, nekiestek minden földdarabnak, ami műveletlen volt.

— Milyen örökös van bent az iskolában? — érdekezünk az egyik gazdától.

— Kós Károly atyamesterünk és tanítónk jött el meglátogatni a falunkat — feleli büszkén.

— És csakugyan bent találjuk a tömegben Kalotaszeg öreg fiát,

a gazdálkodó iró,

főiskolai tanárt, műépítést, egyúttal mint faluszervezőt. Erdély rég harcos katonája ma legfontosabb dolgának tartja a falvak láogatását. De várják is őt mindenütt. Itt Nagykapuson is egyszerre három-négy ügyet intéz a néppel: a Magyar Népi Szövetség ügyeit, iskolakérdéseket, az eklézsiá dolgát és mellékesen

gazdasági tanácsokat is ad.

Az iskola kérdésében az egyik gazda javaslatot tesz: azokban a falvakban, ahol hiányos volt vagy egyáltalán nem volt iskolai oktatás, ebben az évben folytatni kellene a tanítást a nyári szünet alatt is.

A másik gazda még ötletesebb megoldást indítványoz: a nyári vakáció alatt „össze kellene jól keverni“ a falusi fiatalokat a városi ifjakkal. A diákságnak — mondja — kényelmes nyaralás helyett itt a helye a földnek. Segítsék meg a falut munkával, tanítással, és ugyanakkor vigyék magukkal innen a falu egészséges szellemét, azt az életiskolát, ami nélkül nincs egészséges közép-ország.

Elbeszélgetünk a fiatalokkal is.

Szláv - magyar - román néprajz

KÖZTUDOMASU, hogy a népi műveltség egy-egy elemének, a népi szokásoknak, a mesének, a balladának, a gazdasági élet formájának elterjedése igen gyakran nem felel a nyelvi, faji és politikai határokat. Népek vehetik el nyelvüket, tűnhetnek el a háborúk vérvizárában az imperiaalista elnyomás sulya alatt, politikai határok semmisülhetnek meg, de a népi műveltség más népi keretbe beilleszkedve megmarad s eredeti hordozójának, alakítójának életéről beszél.

Azt is tudjuk, hogy a különböző politikai határok közét szorítva, a gazdasági és társadalmi elnyomásban küzdve a nehézségekkel a nép tovább alkot, formálja gazdasági és szellemi világát, dalt tereint szántóföldjén és a fogolytáborokban. Műveltségi elemekből azután folyton ad a szomszéd népeknek és vesz át a vele érintkező idegen népektől.

A műveltségi folyamatok szakadatlan áramlásának, a népek saját műveltségük révén való egymáshoz kovácsolódásának klasszikus földje Kelet-Európa, — ez az eleven, élő néprajzi múzeum, ahol a politikai erők számtalanszor állították egymással szembe az itt élő népeket. De ha megvizsgáljuk a népi műveltséget, azt vesszük észre, hogy az már évszázadok óta, szinte a prehisztórikus idők homályától kezdve a népek békés egymásmellett élésétől, a lelki rokonság számtalan formájáról tanuskozik.

A **BÉKÉS** népi kapcsolatoknak, a műveltségi rokonságnak a néprajzi tuomány művelői sok olyan részletet tárták fel, amelyek közelebbről érdekelhetik a nagyközönseget is s nagymértékben elősegíthetik az itt élő népek békés együttélésének kibontakozását.

A kelet-európai műveltség területe a Balkán-medékétől a Visztula mentén a Karpat-medence nyugati részén át az Adriá-vonaláig húzódik. Délről a klasszikus mediterrán műveltség különböző hullámai értek, délkelet és kelet felől pedig a törökös ethnikumu népek magasertékű normád műveltségének áramlatai frissítettek.

E terület ősi néprajzi kapcsolatainak, közös jellemvonásainak egyik megnyilatkozását az anyajogi társadalmi szervezet maradványaiban láthatjuk. Ide tartozik például a férfigyermekekégy szokása, amely a fehér-oroszoknál, a románoknál, a fekete-tenger-melléki tatároknál, a magyaroknál (Nyíregyháza vidékén) s az albánoknál ma is megtalálható. Ennek az a lényege, hogy

Az egyik jóvágyú gazdalegény elmondja kérdéseinkre, hogy az ifjúsági csoport a pünkösdi ünnepeken szindarabot adott elő s az előadás jövedelméből megsegítik a falusi szegényeket.

A másik fiu elmeséli, hogyan szökölt meg az elhurcolt fiatalság a fasiszta hadseregből.

A többiek a Magyar Népi Szövetség pompázatos kolozsvári felvonulásáról beszélnek. Tizenegy szeker vitte fel a kapusiakat. Nagykapus lakosága azóta szentül meg van győződve, hogy jó mederben halad a világ.

Sok tanulsággal és erős hittel bucsuzunk el a falutól.

Baldzs Péter

akkor, amikor az anya gyermeket szül, a férje is ágynak dől s így adja tudtul a családnak, a falunak, hogy a gyermek tulajdonképpen tőle származik s hajlandó nevelését, gondozását vállalni. A szokás az anyajogról az apajogi társadalmi berendezésre való áttérés emléke.

Ősi kapcsolatokat bizonyít a *leviratás* intézménye: Kelet-Európa féltreeső, földrajzilag zárt területein megmaradt az a szokás (a magyaroknál legutóbb a komárom-megyei Martoson bukkan: nyomára egyik etnográfusunk), hogy az elhalt férj feleségét a férj öccsének vagy a család valamelyik más férfitagjának feleségül kell venni. A kor nem számít, egy harminc-negyven éves asszonynak lehet tizennyolc-husz éves ura is. A házassági szokásnak gazdasági oka van: a férj családjába bekerülő nő nem engedik vissza szülei házához, mert mint munkaerőre szükség van rá. Kelet-Európa klasszikus földje a nagycsaládrendszernek, amelyen a detszláv *zadruga*, az orosz *derevnja*, a magyar *egy kenyérrre, egy karrá való dolgozás*. Mindezeknek az a lényege, hogy a fiatalok, a gyermekek, az unokák nem szélednek szét, hanem a család legidősebb férfitagjának az irányításával együtt dolgoznak, közösen művelik a földet.

AZ **ANYAGI** műveltség területéről is emlétek néhány jellegzetes példát. Az említett vonalról nyugatra a lakóházban eredetileg nyit tüzhely volt, keletre pedig a déli részek kivételével zárt kemence. Ennek a zárt kemencének a feltalálói az észlávok voltak, akik szétválásuk után megismertették ezzel az igen fontos találmánnyal a többi kelet-európai népet. A kemence évszázadokon át alig változott valamit a kelet-európai parasztházban. A szolnok-dobokai román, a nógrad-megyei magyar, a zempléni szlovák ma is olyan fekvő-hasáb alakú, szobából fűthető kemencét emel, mint a galíciai orosz. Ez a kemence a ház lelke. Nemcsak fűtésre szolgál, hanem főznek, gabonát, kendert szárítanak benne, a tetején heverésznek, alszanak s a örbajos gyermeket a gyengén felhevített kemencébe dugva orvosolják.

A néprajzi kapcsolatoknak szép példáját mutatják a viselet terén végzett kutatások. Az alföldi magyarok cifra szűrét szívesen vállalára veti a marosvölgyi, a bihari román is. Viszont a székelyföldi zekék, szokmányok Délkelet-Európa paraszti viseletének olyan emlékei, amelyek a Krisztus utáni 500-as években a Volga mentén

élő bolgár-törökségig vezethetők vissza. Valószínű, hogy idáig nyulnak a gyökerei a kalotaszegiek hátsó kötényként alkalmazott muszujának vagy bagazijának is. A kalotaszegi muszujhoz hasonló ruhadarabot — bolgártörök hagyományokat őrizve vele — visel a volgamenti orosz paraszt is.

A népviselet egész Kelet-Európaiban nemcsak testtakaró, nemcsak az időjárásviszontagságai ellen véd, hanem a népnélkül és rangjelző is. Különösen a nőknél a fejviselet, a haj befonásának a módja, a különböző párták és fejkendők színükkel, díszítésükkel az életkort, az asszonyi állapot fokát is kifejezik.

EGY-EGY KELET-EURÓPAI szabadságharcosnak az alakja meg tudta ragadni a legkülönbözőbb népeket. Mondák, népdalok keletkeztek róluk, amelyek nemcsak nemzedékről nemzedékre szálltak, de egyik néptől a másikhoz is elkerültek. Hunyadi János, az igazságos Mátyás király, Rákóczi Ferenc, Kossuth Lajos felszabadító csatáiról, a jobbágyországért vívott küzdelmeiről dalokban és mondákban emlékeznek meg a horvát és szerb paraszti éppennygy. mint a galíciai ukrán.

Mindezek a néprajzi jelenségek nygetmettenek arra, hogy a kelet-európai népek békés együttélésének megvannak a mély, népi lehetőségei. A különböző népek megvan a hajlam az együttélésre s műveltségi kapcsolattalkal, néprajzi sajátosságai sok közös vonásával megvetették az alapját a békés és szabad, egymást fel-emelő és nem elnyomó politikai kibontakozásnak.

GUNDA BELA

VASZILJEVIC CICIN SZOVIETAKADÉMIKUS hétfőn délután 11 órakor és délután 5 órakor a Központi Egyetem fizika-tantermében **A MEZŐGAZDASÁGI FAJNEMESÍTÉSÉRŐL** ad elő előtolmács segítségével.

SPORTÉLET

A mai rangadó mérkőzést megelőzően bemutatkozók az újraelakult Napoca SC a KMSE „ifjúk“ ellen

KOLOZSVÁR, május 26. A ma délután 6 órakor kezdődő rangadó jellegű KMSE—Bukarest válogatott mérkőzést megelőzően fél 4 órai kezdettel sor kerül az újraelakult Napoca SC bemutatkozására is. A tulnyomórészt ifjúsági játékosokból álló csapat a KMSE „ifjúk“-kel fog megküzdeni. Ez a találkozó is igen érdekes, jó sportnak ígérkezik.

A KMSE együttese — minden más szóbeszéd ellenére — nem elbizakodottan, hanem igen komoly harcikedvvel készülődik a mai nagy tornára.

A KMSE csatarendje a Bukarest válogatott ellen minden valószínűség szerint a következő lesz: Márki (Boroszlai)—Szaniszló II., Vass—Radnai, Páll, Perényi—Farkas, Kovács IV., Bonyhádi, Kovács I. Kovács V.

A két labdarugó viadalról kedden megjelenő rendes számunkban részletes leírást adunk.

(*) Orvosi hír. Dr. Ladányi Arthur orvos rendelésit újból megkezdte. Rendel a Lengyel szanatoriumban 9—11 ig és 3—5 ig. 7842

(*) Keresünk egy jó kerekemestert, aki hajlandó volna Nódas községben letelepedni. A falu lakossága ingyen műhelyt, lakást és feles használatra 2 holdas gyümölcsös és veteményes kertet biztosít a jelentkező számára. Jelenkezni lehet Ducai Lászlónál, a néprendőrség politikai osztályán. Gr

A Kommunista Romániai Pártjának kiadásában megjelent:

Vaszilij Grossmann:

Írások a háborúról

Ára: 625 lej.

Kapható minden könyvkereskedésben. — Szervezetek részére kedvezményesen a Kommunista Romániai Pártja kolozsvári szervezetének sajtó és propagandaosztályán. (Bartha Miklós-utca 13, II. emelet 31.

Kononov:

Igaz történetek Lon'nről

(Képekkel). Ára: 660 lej.

Mindonnomi

kereskedelmi ár u-és hutorszállítást

helyben és vidéken vállal az **„EXPRESS“**

szállítási vállalat.

Iroda: Horea-ut 34. Telep: Szent István-ut 33—35. Telefon: 474.

Hajhullást és fejbőrkozpázást

garantáltan megszüntetem speciális krémmel, házi kezelés e is kapható Horváth Sándor női fodrászata, Jókai-u. 6

Szállíttasson

a Széchenyi-tér 20 alatti vállalattal, Vidékről-vidékre is. — Megbízható, korrekt.

APRÓHIRDETÉSEK

(*) Cukrász-, csúszka- és rokonipari munkások rendes havi taggyűlést tartanak kedden délután 5 órakor a szakszervezet helyiségében (Szentegyház-utca 4). Minden tag jelenjen meg. A vezetőség.

Tisztogatás az orvoshamarában. A tisztogatási törvény végrehajtása rendjén az egészségügyi miniszter az egészségügy keretében tevékenykedő összes személyek (orvosok, gyógyszerészek, szülésznők, ápolók stb.) politikai multijának megvizsgálására bizottságot nevezett ki. A bizottság az orvoshamara helyiségében működik (Majális-utca 17) és első ülését június 4-én, hétfőn délután 6 órakor tartja. Erre az ülésre ezután is megidézik dr. Balló Árpád, dr. Draguş Vasile, dr. Kótay Pál, dr. Lőrincz Ernő, dr. Márkos György, dr. Palló Árpád, dr. Prámer Márta, dr. Pápai Zoltán, dr. Várady Gábor és dr. Vajna Gábor orvosokat. Felkérjük mindazokat, akik nevezettek politikai, vagy népellenes magatartásra vonatkozó adatokat tudnak, a bizottság tagjaival személyesen vagy írásban közölik, esetleg a közölt időpontban az ülésen személyesen adják elő.

Az egészségügyi szakszervezet azon tagjai, akik a Romániai Szövetőbarátok Egyesületének (ARLUS) ünnepegyén szereplő dalárdában és szavalókörösben részt akarnak venni, hétfőn délután 5 órakor jelenjenek meg a szakszervezet irodájában.

A bőr- és hiszterion dolgozó felső-részkészítők, kérdőnd és bődísműves nőket, hétfőn délután 5 órakor jelenjenek meg a Szakszervezeti Tanács (Deák Ferenc-utca 9) nőbizottsági ülésén.

A házteljesítők és háztartási alkalmazottak szakszervezete felszólítja tagjait, hogy tagsági könyvsíkjait váltsák ki. Azokat, akik tagsági könyveiket nem váltják ki és nem fizetik tagdíjat, nem tekintik szakszervezeti tagoknak. A szakszervezetbe még be nem iratkozott házteljesítőket és háztartási alkalmazottakat felhívja a szakszervezet, hogy minél előbb iratkozzanak be, mert csak így részesülhetnek a beiratkozással járó előnyökben. Így juthatnak kedvezményes aron cipőhöz és magasabb munkabérezhez.

(*) Felhívjuk a kolozsvári Izraelita Neológ Hitközség tagjait, hogy újjólagos beiratkozásukat végett feljelenül jelentkezzenek a hitközségi iroda helyiségében Horea-ut 23 alatt naponta délelőtti 8-10-ig és délután 2-4-ig. A vezetőség. 7956

(*) Orvosi hír. Dr. Becski Irén gyermekorvos hazaérkezve, rendelését újra megkezdte Kismester-utca 12 al. Délután 3-5-ig.

(*) Köszönetnyilvánítás. Ezúton mondok hálás köszönetet mindazoknak, akik felejtethetetlen férfien temetésén megjelentek és lájaldalmat enyhíteni igyekeztek. A CFR műhelyi karitásainak, zenekarnak, dalárdának és az összes munkásainak. *Ozo. Szájkasszy Lászlóné.* 7844

(*) Értesítem I. vevőinket, hogy „Rattex”-tele textíliázatunkat Dávid Ferenc-utca 7 alatt újból megnyitottuk. Kérjük régi vevőink látogatását. 7855

(*) Köszönetnyilvánítás. Ezúton mondunk hálás köszönetet mindazon rokonoknak, jóbarátoknak és ismerősöknek, kik egyetlen szeretett fiunk elvesztése alkalmával mélyszéges lájaldalmunkban velünk éreztek és részvételüket fejezték ki. *Kallós család.* 7939

Ügyvédi hír. Dr. Simon Miklós ügyvédi irodáját Szentegyház-utca 26. I. emelet alatti ismét megnyitotta. 7917

Három személy részére keresünk két butorozott szobát lehetőleg egy helyen, vagy 1-2 szobas, komfortos butorozott lakást. *Cim a kiadóban.*

Szerkesztő: BALOGH EDGAR
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Brasov-utca 7.
Telefon: 255.

* Adás-vétel

PERZSASZÖNYEGEKET, briliánsokat, ezüst evőeszközöket, fehérneműket, ágyneműket, sezlont és asztalterítőket magas áron vesz Rottenberg, Timár-utca 10. 7773

ARUSZALLITAST, költöztetéseket és mindennemű fuvarozást garantáltan, szakszerűen vállalok, Berde Mózes-u. 3. II. emelet. 7097

BELYEGGYÜJTEMENYEKET, tömegbelleget bárkinél előnyösebben vásárolok: Dávid Ferenc-utca tizenkettő. 5645

Uj ÓCSKARUHAÜZLET. Vesztek és eladok mindennemű ruhaneműt, tavaszi kabátot, bundákat, női ruhákat és kosztümöket, fehérneműt, ágyneműt és lábbelit a legmagasabb áron fizetve. Weisz, Malom-utca 10. 7482

FIGYELEM! Tört aranyat és ezüstöt, briliánskövet legmagasabb áron veszek. Dozner Ernő órá és ékszerész, Deák Ferenc-utca 48. 9120

ARANYHEGYÜ és márkás töltőtöltőket legmagasabb áron veszek. Melder Ferenc, Deák Ferenc-utca 22. 9121

Uj ócskás ruhaüzlet. Vesztek és eladok mindenféle ruhaneműt, balonokat és más értékes tárgyakat. Széchenyi-tér 31. Vele. 7633

VESZTEK használt villamosvasalót, rezstól és csillárokat. Villamosság szaküzlet. Postakert-utca 16. 9037

VESZTEK ócska ruhát, fehérneműt, cipőt Szabadság-tér 12. Rác. 7734

HASZNÁLT ruhát, fehérneműt veszek, eladok. Balázs, Unió-utca 12. 7706

BOMBARONGÁLT butort veszek, régít modernre alakítok. Mócok-utja 6, asztalos. 7763

DINAMÓ 110-220 Volt, egyen és váltóáramu. Amper és Volt mérő órákkal, kisebb ventilátor és csiszoló motorok, valamint villamos huzalok eladók. Szállagfürt, közösrümpög, tűzfafaaprító baltagép, Exhaustor kb. 60-70 fm., keveset használt, acélsodrony köté 20 mm. vastagságú. eladók. Gépkereskedelmi Iroda, Széchenyi-tér 20. 7747

VESZTEK jókarban lévő sütyésztes varrógépet. Cim a kiadóban. 7778

KÜLÖNBÖZŐ butorok kaphatók, hálók komódok, könyvszekrények, szalongszék, szalonszék, lészor matrások, bőr garnitúra, vitrin stb. Kanyaronál üzletben. Kossuth Lajos-utca 14. 7799

ELADÓ 3 darab tölgyfa párt. Földész-utca 32. 7819

VERSENYZONGORA kereszthúros, jó márkájú, fekete színben sürgősen eladó. Megtekinthető Rákóczi-ut 44, délután 3-5 között. 3864

MEGVÉTELRE keresek bármilyen állapotban négykerékű kis szárnarkocsit. Gőrgői-utca 28. 7880

JÓKARBAN lévő fehér gyerekkosci eladó, Csaba vezér-utca 37. 7877

VESZTEK bármilyen használt heverő diványokat, matrásokat. Mócok-utja 44. ajtó 6. 7879

KOMPLETT vörösréz fürdőhenger eladó, Budai Nagy Antal 17. Hölgyfodrászat. 7889

EGY 100 amper árammérő eladó. Szentpéteri-utca 2. III. ker. 7920

ELADÓ egy jókarban lévő férfikerékpár és egy Bosch dinamó reflektorral. Értekezni délelőtti Gábor Aron-utca 25. délután 4-5-ig. Kosztolányi-utca 18. al. 7906

CSEREPEJT, téglát és faanyagot veszek. Brezló Dezső építési vállalkozó, Deák Ferenc-utca 49, telefon: 222. 7896

HALÓ, íróasztalok, konyhakredencok, főzőkályha, cselédágyak, sodronyek, szalongszék, és több minden eladók. Muresan, Malinovszki-tér 8. 7913

TOBB hegesztő palack eladó. Finkler Samu, Dózsa György-utca 36. 9150

PARATLAN cipőt és más használt tárgyat veszek és eladok. Hosszu-utca 50. Harasztosi. 7923

ELADÓ régi hálósoba-butort, Dónát-ut 2. 7928

EGY modern tölgyfa-szekrény sürgősen eladó. Heinal-utca 40. 7929

MODERN butort kifogástalan állapotban veszek. Cim a kiadóban. 7630

ELADÓ majdnem új iroda-bereendezés Underwood géppel együtt. Cim a kiadóban. 7931

NAGY cselede, nyulakat veszek. Borbély, Jókai-utca 15. Esteli órákban. 7921

KÖNYVET, könyvtárat bármily nyelvet vész Kovács, Jókai-utca 4, I. em. 12. 7830

HALÓ- és konyhabereendezés eladó. Hel-tai-utca 7. 7824

FÜRDŐTRIKÓ, gumí fürdőcipő 43-as, kitűnő állapotban eladó. Butorozott szoba kiadó. Kölesy-utca 5. 7940

EGY tiszta új balon magas termetre olcsón eladó. Kornis-utca 11. Házfelügyelő. 7921

ALIG használt modern chédlő és konyhabereendezés eladó. Apafi-utca 7. 7941

ROMÁN-MAGYAR betűs írógép eladó. Mócok-utja 58 sz. Érdeklődni vasárnap egész nap, hétköznap délután 6-8-ig a házfelügyelőnél. 7947

KÉT hibátlan ebédőszőnyeg eladó. Dózsa György-utca 9, emelet Muresan. 7944

EGY pár mankóit keresek megvételre. Bíró Béla, Mátyás-utca 73. 7951

ELADÓ gyönyörű zongora, szarvasbőr, tölthető. Kómalajla-u. 4. 7972

HÁŐSZOBA butor és konyhakredenc eladó. János vitéz-utca 3. 7970

ELADÓ ablakkeretek, téglák, butorok, függönyök, mágnesek, kották. Gyulai Pál-utca 20, délután 5-7-ig. Gr. 7957

KITŪNŐ állapotban lévő világoskék férfi öltöny, megtekinthető Fazakas férfiszabónál, Szentegyház-utca 8. Gr. 7958

ANGORA nyulak törzskönyvelését, tevelást speciális készülékkel és nyírást villany nyírógéppel vállalok, házhöz megyek. Mócok-utja 119. 7965

KÉT perzsa asztalterítő eladó, alig használt és két függöny. Berczely-utca 13, délután 4-7 óra között. 7949

FÜSZERBEREIZÉS eladó. Kalandos-utca 47. 7957

KÖZÉPNAGYSÁGÚ jégszekrény, aszbesztbetéttel eladó. Huba-utca 9. 7960

MODERN és festett hálók, konyha- és kombinált butorok, asztalok, székek, kánpé, kombinált gyerekasztal, gyerekágy, virásállvány, használt ebédlő és háló, stb. eladó. Karolina-tér 9. (Butorüzlet.) 7958

VÁSÁROLOK, eladok mindenféle használt ruhákat. Beszterce, I. C. Kretianu-utca 21, emelet. 7948

ELADÓ személyes háló, fekete ebédlő, zongora, kombinált szekrény, rekamiér, vitrin, ebédőasztal töltött székekkel, szekrények, íróasztal, könyvszekrény, hintaszék, szalongszék, ingaóra. Petőfi-utca 24, hátul az emeleten. 7963

HASZNÁLT külső-belső kerékpár és autógumikat vesznék. Malom-utca 8, vulkanizáló. 7578

KOMBINÁLT díofurniós szekrény olcsón „Libertas”-nál Deák Ferenc-utca 40. 7838

*** Alkalmazást keres**

KÖNYVELEMBEN jártas nő kisebb cégeknek órákönyvelést vállal. érdeklődni Lébi és Melchner papirkereskedésben, Unió-utca 2. 7934

ELSŐRENĐŪ angol és francia varrózó házhoz megy varrai. Vidékre is kimegy. Fehérneműt is vállal. Cim: Malom-utca 4. Cipész üzlet. 7959

*** Alkalmazást kaphat**

RAKTARNOKNAK ügyes, komoly katonaviselt fiatalember felvétetik. Írásbeli ajánlatokat „ALLANDÓ” jellegre a kiadóba. 7675

FAESZTERGALYOS azonnal felvétetik. Dónát-ut 82. 7876

A POALE CZEDEK Zsidó Iparosok Egyesülete keres egy az adminisztrációhoz értő és a román, magyar, zsidó nyelvet perfektül beszélő titkárt fél napi munka időre. Az állás azonnal elfoglalható. Ajánlatok fenti címre Malom-utca 16 adandók be. 7854

KERESK megbízható mindenek jobb utót, aki a gyermekeket szeresse. Dr. Janosóné, M. cok-utca 16, vagy Petőfi-utca 3. II. c. 8. 7934

PERZSA szőnyőket keresek. Bakamál-utca 8. 7933

KERESK vidéki kis földbirtokra sürgősen férfi személyzetet és egy minden nőt, de csak komoly, megbízható. Cim a kiadóban. 7926

ARANYMŪVES szakmában gyakorlattal bíró ügyeskező leányt felvessznék. Pollák aranyműves, Móricz Zsigmond-utca 1. Gólya-áruház mellett. 7920

DELELŐTTI órára bejárónót keresek, Viola mértőkné, Rákóczi-ut 11. Jelentkezni délután 2-5-ig. 7010

LABBADOZÓ beteg férfi mellé keresek olyan ápolónót, aki a háztartásban is segédkezzék. Munkácsi-utca 8. 7905

NEGYEDIK polgárista fiam mellé azonnal oktatót felveszek. Jelentkezni lehet Pásztor-utca 28. délután 6-7 óra között. 7937

KERESK valakit háztartási munkára és aki főzni tud, esetleg velünk utazna. Érdeklődni lehet az állathatónál, posta mögött. 7952

MINDENES LÁNY felvétetik. Mátyás-utca 3 Csutak-vendéglő. 7935

ROMÁN-MAGYAR gépirónót azonnali belépésre keresek. Ilyés fordító iroda, Bolyai-utca 2. 7916

ASZTALOSGÉDEKET butormunkára felveszek. Asztalosmühely. Alkony-utca 39. 7906

*** Ingatlan - lakás**

FÖLDET 30-50 holdat veszek Kolozsvár közelében. Pop Kálmán, Dózsa György-utca 16. 7843

ORVOSI rendelőnek keresek 2 szobát vagy egy szoba előszobát központban. Cimemet „Orvos” jellegre kérek. 7626

CSALÁDI ház Hajdu-utca 2 és Rudolf-ut sarok, több lakással eladó. Értekezni Szentegyház-utca 1 alatti ügyvédi irodában délután. 7925

BUTOROZOTT komfortos garzonlakás és szoba fürdőhasználatlall kiadó. Póczy-utca 11. 7927

KÜLONBEJARATU butorozott szoba kiadó. Cim a kiadóban. 7928

EGY szoba-konyhás lakást adok kis családnak vagy két nőnek munka ellenben, értekezhetni délután 2-3-ig. Magyar-utca 66. 7825

HAZÁT, házhelyet ha venni vagy eladni akar, forduljon bizalommal a Görög ingatlanforgalmi irodához, Deák Ferenc-utca 1. Városházával szemben. 9150

3 SZOBAS komfortos belvárosi bombasérült különálló kertesz ház kiadó. Javitási költség előre fizetendő. Cimeket a kiadóba. „Komfortos” jellegre. 7969

BUTOROZOTT SZOBÁT és konyhát keres magyart tisztviselő. Esetleg konyhabereendezéssel. Cimeket „Praktikus” jellegre a kiadóba. Gr.

SÜRGŐSEN eladó főtér mellett ultra-modern kertesz ház, beköthető összkomfortos lakásokkal. Rákóczi-ut elején négyszer 3 szoba komfortos ház. Közponban kétszer 3 szoba komfortos ház. Eladó család házakat (bombarongáltakat is) keresek. „Express” iroda, Dózsa György-utca 6. 7858

TELKET vagy egy 3 szobás házat venni villanegyedben. Brezló Dezső építési vállalkozó, Deák Ferenc-utca 49, telefon: 222. 7893

1 SZOBA, konyhát keresünk elszejár. Ügynököt díjazunk. Cim a kiadóban. 7949

BUTOROZOTT szobát keres fiatal orvos. Cimeket a kiadóba. 7936

FŪ, vagy lucernás kaszót bérbevenni Kocsák László, Kálvin-ut 23. 7957

BUTOROZOTT szoba, ágynemű nélküli kiadó. Cim a kiadóban. 7957

*** Különfélék**

KEREM azt a hazatért volt honvédet, aki egy Holdvillag-utcai utcaszéprőnek azt mondta, hogy Takács Mihály Gyepü-utcai vendéglőssel együtt volt és közelébi hazajöveteléről beszélt, szivekedjék felfáradni Gyepü-utca 5. szám alatti vendéglőbe, vagy tudassa címét a lapban. A lapban való tudósítás árát készséggel megteritem. Takács Mihályné, VI. ker. Gyepü-utca 5. 7914

FEHÉRNEMŪ és ágynemű varrást vállalok. Schafferné Mátyás Dizi, Széchenyi-tér 2. ajtó 9. 7919

JÓFORGALMU fűszerüzlet, azonnali átadó, Holdvillag-utca 60. 7721

JELENTKEZZEN az a kereskedőből hölgy, kinek Marosi Teréz Sztiglitz-ut 4 alól értékeit adott át. Léb Arminnál Rákóczi-ut 20 alatt. 7917

PAITKA, lécs és ékszer-mérlőket készítek. Szabács, Malom-utca 12. 9145

BEVEZETETT koreahelyiség azonnal átadó. Cim a kiadóban. 7888

CIPESZMŪHELYBE társas keresek. Cim a kiadóban. 7997

TÁRGUJUBA alkalmi utitársat keresek. Cim a kiadóhivatalban. 7962

ELVESZETT egy aktatáska az Egyetemmoziban, benne volt 4 drb bejelentőlap és 1 fürdőnaprág. Szives megtaláló juttassa el Rusz László, Szilas-utca 46. 7984

URISZOBA garnitúra, szekrények, olcsó íróasztalok, toner székek, fotelkék, asztalok, könyvszekrény, előszobafal, több butorok eladók. Benedek, Timár-utca 14. 7968

Öz. FÜLÖP Józsefné megkezdte sütyésznoi működését Lázár-utca 7 szám alatt. 7966

FIGYELEM. Rosenfeld Adolf Kolozsvár, Brassai-utca 25 szám alatti lakos névre szóló Zsidó Népközösségi, rendőrségi bejelentő és gépkocsivezetői iratok elveszttek. Ezelel nemminnek nyilvánítottam. 7942

CSERNACZKI Ferenc aranyosgerbegegyi Torda megye születésű. 1914 június 20-án elment a 31-es hegyi vadászokkál a dumánvuli Bátorvára (Csánád megye). Aki tud valamit róla, értesítse hozzátartozóit, Pata-utca 72 szám, Kolozsvár. 7945

KIS vendéglő átadó. Cim a kiadóban. 7933

FEHÉRNEMŪ javítást jutányos áron vállalok. Jókai-utca 5, hátul az udvarban. 7937

NYAKKENDŐ-klínika tisztít fordít, javít. Finom nyakkendőket veszek. Unió-utca 12. 7922

FELHIVOM azt az általam ismert egyént, aki aryósom, Reich Bella Kolozsvár, Túr István-utca 16 házából butorokat vitt el, hogy 3 napon belül szállítsa ugyanezen címre, dr. Balkányi Miklós lakásába vissza. Amennyiben ez nem történne meg, úgy az illető ellen a feljelentést meg fogom tenni. Borgida Gábor. 7935

NYUGALMAZOTT CFR tisztviselő keresi tiszta multu 35-50 év körüli hajadon vagy gyermektelen özvegy ismeretséget házasság céljából. Elkészjess levelet „Megpártás” jellegre a kiadóba ké. 7941